

EDUCACIÓ EMOCIONAL; EINA INDISPENSABLE PER OBTENIR EL BENESTAR PERSONAL I SOCIAL EN INFANTS

Treball Final de Grau en Mestra d'Educació Infantil

Nerea Sánchez Fajardo

4t curs del Grau en Mestra d'Educació Infantil

Curs 2021 – 2022

Tutora: Laura Farré Riera

Universitat de Vic – Universitat Central de Catalunya

Vic, 13 de maig de 2022

Agraïments

Primerament, vull agrair a la meva tutora del Treball Final de Grau de la Universitat de Vic – Universitat Central de Catalunya, Laura Farré Riera, per acompanyar-me i guiar-me durant tot el procés i pel suport que m'ha donat en tot moment amb els dubtes, les preocupacions i els nervis. Gràcies, m'he sentit recolzada i acompanyada en tota la investigació.

Seguidament, vull fer un agraïment a la mestra i als infants de l'escola per donar-me l'oportunitat de poder fer la meva proposta d'intervenció. He après, he observat amb deteniment i paciència, he rectificat, he gaudit juntament amb vosaltres. Gràcies.

També, agrair a la psicòloga infantil amb la que he pogut aprendre punts de vistes diferents i mecanismes en diferents situacions dins i fora de l'aula que com a futura professora, ho agraeixo molt.

I sobretot, als meus pares, al meu germà, als meus avis i a les meves amigues, que m'han donat ànims i força quan més la necessitava. Gràcies per donar-me el suport necessari davant les meves inquietuds, per escoltar-me i aconsellar-me i sobretot, gràcies per donar-me la seguretat i confiança per creure en mi.

Resum

El present Treball Final de Grau consisteix en el disseny i la posada en pràctica d'una proposta d'intervenció sobre l'educació emocional dirigida al segon cicle d'Educació Infantil. La proposta té com objectiu oferir un conjunt d'activitats vivencials on, mitjançant el joc, el conte, l'expressió corporal, es potencia la consciència emocional, l'autoestima i les interaccions entre els alumnes. Per tal de confeccionar la proposta, prèviament, s'ha realitzat una recerca de l'estat evolutiu i capacitats dels infants d'aquesta edat i aprofundit en aquells aspectes que envolten l'educació emocional, com els seus objectius i beneficis, els recursos essencials per aplicar-la i les habilitats que s'han de desenvolupar perquè es garanteixi, amb la finalitat de crear un marc teòric que evidenciï la importància d'aquest ensenyament i, alhora, conèixer els requisits per poder treballar les emocions d'una manera adequada i completa. Partint d'aquests sabers, s'ha dissenyat una proposta on es promou la consciència, la regulació i l'autonomia emocional, així com les competències socials i les competències pel benestar, que són les habilitats requerides per educar emocionalment en tots els àmbits.

Paraules clau: Autoestima, Consciència emocional, Educació Emocional, Educació Infantil i Proposta d'intervenció.

Abstract

This final project degree is about the design of, and the implementation of a proposed intervention addressed to the second cycle of child education. The proposal's goal is offering a set of experiential activities where emotional awareness, self-confidence and the interactions between students are enhanced through games, tales, body expression and drawing. To make the proposal, it has done research about the evolution state and capabilities of kids of this age inquiring on those aspects that surrounds the emotional education as well as the goals and benefits, the essential resources to apply and the abilities to guarantee it with the purpose of building a theoretical framework that shows the importance of this teaching, meanwhile knowing the prerequisites to be able to work on emotions adequately and completely. From this knowledge, I've created a proposal where consciousness, emotional regulation, and emotional autonomy are fostered, as are the social competencies and welfare competencies required to emotionally educate in all areas.

Keywords: Self-esteem, emotional awareness, Emotional Education, Pre-school education, Intervention Proposal.

Índex

1. Introducció.....	7
1.1 Justificació de la recerca.....	8
1.2 Pregunta d'investigació.....	9
1.3 Objectius de la recerca.....	9
2. Marc Teòric.....	10
2.1 Educació Emocional.....	10
2.1.1 Educació Emocional.....	10
2.1.2 Conceptualització de les emocions.....	12
2.1.3 Tipologia de les emocions.....	13
a) La sorpresa.....	13
b) La por.....	13
c) L'alegria.....	14
d) La tristesa.....	14
e) L'enuig.....	14
2.2 El desenvolupament dels infants.....	15
2.2.1 Teories de desenvolupament infantil: Vygotsky i Piaget.....	15
2.2.2 Estats de desenvolupament infantil.....	16
2.3 Rol docent a l'etapa d'Educació Infantil.....	19
2.3.1 El rol docent a l'Educació Infantil.....	19
2.3.2 El paper del docent en l'educació emocional.....	20
3. Part pràctica.....	25
3.2 Metodologia.....	25
3.2.1. Desenvolupament del treball de camp.....	26
3.2.2 Participants.....	27
3.2.3 Instruments i eines de recollida de dades.....	27

3.2.4. Disseny de la proposta d'intervenció educativa	32
3.2.5 Aspectes ètics.....	38
3.2.6 Dificultats de la recerca.....	39
3.2.7 Categorització	40
3.3 Anàlisi de dades i discussió	41
3.3.1 La tipologia de les emocions	41
3.3.2 La importància de l'educació emocional	43
3.3.3. Aspectes organitzatius.....	45
3.3.4. El rol de l'adult	47
4. Conclusions	49
5. Bibliografia consultada.....	52

1. Introducció

A continuació es presenta el Treball de Fi de Grau que correspon als estudis en Mestra d'Educació Infantil i que porta per títol "Educació Emocional; eina indispensable per obtenir el benestar personal i social en infants". Amb aquest projecte de recerca es pretén investigar sobre l'educació emocional i la seva importància en el desenvolupament integral dels infants. És per això que la investigació té com a propòsit adquirir el coneixement i recursos necessaris per dissenyar i aplicar una proposta d'intervenció adequada a infants de 3-6 anys.

Aquest treball està format per tres grans apartats. Primerament, hi ha la fonamentació teòrica, on es presenten diferents autors que es centren en el desenvolupament infantil i en la importància de l'educació emocional. A banda d'això, també exposo la tipologia de les emocions i el rol de l'adult en aquests processos.

Seguidament, es troba el segon gran apartat dedicat a la part pràctica de la investigació, on es presenten els següents punts: la metodologia en què està basada la recerca, els participants, els instruments i tècniques de recollida de dades, els aspectes ètics, les dificultats que han aparegut en el transcurs de la investigació, la proposta d'intervenció portada a terme amb el grup classe investigat, la categorització i, finalment, l'anàlisi i discussió de les dades recollides.

Per finalitzar, el darrer apartat correspon a les conclusions de la investigació a fi de donar resposta a la pregunta i objectius de recerca, la bibliografia on es concreten les referències bibliogràfiques que s'han utilitzat i els annexos.

1.1 Justificació de la recerca

En el següent apartat justifico els motius pels quals he escollit elaborar una recerca sobre l'educació emocional centrat-me en infants d'entre 3 a 6 anys. Per tant, nens i nenes que estan cursant el segon cicle d'Educació Infantil.

Arran de tots els coneixements que he adquirit durant el Grau en Mestre d'Educació Infantil en la Universitat de Vic – Universitat Central de Catalunya, m'he sentit motivada a investigar sobre l'educació emocional ja que m'he adonat que, tot i que el nostre propòsit principal com a docents és vetllar pel benestar de l'infant i la seva socialització, així com el seu desenvolupament integral, encara hi ha un camí a recórrer a l'hora de promoure un treball sobre l'educació emocional a Educació Infantil. Així, és fonamental treballar des d'edats primerenques la consciència d'un mateix i dels altres i la gestió de les emocions.

El benestar de l'infant i la seva socialització són factors que es comencen a desenvolupar en les primeres edats, per la qual cosa esdevé indispensable iniciar un treball de les emocions que permeti als infants començar a forjar-se una imatge positiva de si mateixos i ser conscients dels sentiments dels altres, per tal d'arribar a establir unes relacions afectives satisfactòries. Només si generem una bona autoestima, autoconcepte i treballem l'empatia obtindrem una millor predisposició per aprendre, millorarem les relacions socials i aconseguirem que els alumnes tinguin més facilitat per adaptar-se a la societat.

Per aquests motius, en el transcurs de la recerca he dissenyat una proposta d'educació emocional perquè el meu major repte, com a futura mestra, és poder proposar accions educatives que garanteixin el desenvolupament integral dels infants. El fet de dissenyar activitats on es desenvolupin les habilitats emocionals, com ara la comprensió dels propis estats d'ànim, el reconeixement de les emocions dels companys i companyes i la gestió o control de les emocions és indispensable per aconseguir que els infants se sentin bé amb si mateixos, tinguin relacions més productives amb els altres i adquireixin una actitud positiva davant les situacions que s'hagin d'abordar.

1.2 Pregunta d'investigació

La pregunta d'investigació que m'he formulat per a la present recerca és la següent:

- *Com a mestres, com es pot promoure el desenvolupament emocional dels infants en l'etapa 3-6 anys?*

1.3 Objectius de la recerca

Els objectius de la recerca són els següents:

Objectius generals:

- Identificar la importància de l'Educació Emocional en el desenvolupament dels infants en l'etapa 3-6 anys.
- Fomentar l'expressió de les emocions mitjançant el llenguatge verbal, artístic i corporal.
- Analitzar la importància del paper del docent en el ~~correcta~~ desenvolupament emocional dels infants.

El següent gran bloc correspon a la fonamentació teòrica de la recerca.

2. Marc Teòric

“L'educació és l'arma més poderosa per canviar el món”

(Nelson Mandela)

Amb aquesta frase de Nelson Mandela emprenc el meu marc teòric, amb un primer apartat designat a definir el concepte d'educació emocional, des del punt de vista de diversos autors i realitzant una definició global del terme. Un segon apartat es concreta en el desenvolupament infantil i em focalitzo sobretot en el segon cicle d'Educació Infantil, és a dir, en infants de 3 a 6 anys. Finalment, el darrer apartat correspon al rol docent a fi d'analitzar la importància del paper de l'adult en el desenvolupament dels infants.

2.1 Educació Emocional

El present apartat fa referència a la conceptualització del terme *educació emocional*, i per fer-ho faré un recorregut per diversos referents teòrics.

2.1.1 Educació Emocional

A partir de diversos autors com ara Carpena (2001), Viladot (2009), Bisquerra (2010) i López (2011), es pot definir l'educació emocional com un aprenentatge que es desenvolupa al llarg de la vida amb la finalitat de viure amb benestar personal i social. Aquest ensenyament pretén promoure el desenvolupament d'habilitats emocionals com comprendre, ser conscient, regular les pròpies emocions i sentir empatia davant els sentiments d'altres persones. Així doncs, l'educació emocional és l'eina per educar persones segures de si mateixes, capaces d'establir unes relacions positives i d'encarar les adversitats de la vida.

Amb relació això, López (2011) argumenta que també hi ha altres objectius més específics en el desenvolupament de l'educació emocional, com ara desenvolupar actituds de respecte; desenvolupar la tolerància a la frustració; generar control de la impulsivitat; potenciar la motivació; afavorir la capacitat de relacionar-se amb un mateix i els altres; potenciar l'autoestima, entre d'altres.

Com assenyala Bisquerra (2010 p.12), “l'objectiu principal de l'educació emocional és prevenir els efectes nocius de les emocions negatives i desenvolupar l'habilitat de generar emocions positives”. Així, l'educació emocional pretén ajudar a l'alumnat a adquirir un millor coneixement de les pròpies emocions i aprendre a regular-les; desenvolupar la capacitat d'automotivació; comprendre el món emocional i desenvolupar la capacitat de gestionar les emocions de manera adequada. A banda d'això, també pretén enfocar correctament les situacions o problemes que es presenten a fi de tenir bones relacions amb l'entorn i viure en benestar.

De les aportacions de Bisquerra (2010), Carpena (2001) i Palou (2004) emergeix la idea que l'educació emocional defensa la necessitat d'educar les emocions, ja que possibilita el desenvolupament integral de l'infant, construeix una personalitat equilibrada i pot orientar als nens i nenes cap al benestar personal i la construcció de relacions positives.

L'educació emocional pretén treballar les emocions per tal de tenir un impacte positiu en la imatge, les relacions socials i el desenvolupament acadèmic d'un mateix; components clau per a construir una identitat positiva i garantir una bona socialització.

Quant a la imatge d'un mateix, educar les emocions pot aportar confiança i seguretat a la persona, augmentar el coneixement propi, ajudar a gestionar les emocions i desenvolupar una actitud positiva davant diferents situacions. Aquests factors creen una bona autoestima i autoconcepte, la qual cosa genera una imatge positiva de si mateix. En termes de relacions socials, desenvolupar la consciència emocional permet comprendre com se senten els altres, desenvolupar actituds com l'empatia, la tolerància, el respecte i l'ajuda; reduir la violència i el conflicte, les conductes antisocial i construir relacions socials satisfactòries.

Finalment, respecte al desenvolupament acadèmic, treballar les habilitats emocionals és beneficiós per a influir en les habilitats cognitives, millorant així, la capacitat d'aprendre. És a dir, l'educació emocional augmenta la motivació per explorar, aprendre i participar, la qual cosa permet la reflexió racional, la millora de la concentració i la memòria. A més, també redueix l'estrès i l'ansietat i augmenta la tolerància davant la frustració.

2.1.2 Conceptualització de les emocions

El concepte *emoció* no disposa d'una definició unànime. Es tracta d'un terme bastant heterogeni i, per tant, aconseguir una definició consensuada és una tasca realment complexa. Abascal, Chóliz, Palmero i Martínez (1997) determinen que existeixen diverses perspectives al voltant de la idea d'emoció.

Tal com esmenta l'autor Carpena (2001), les emocions tracten d'un conjunt de sistemes innats que permeten l'adaptació al medi i són considerades impulsos que generen reaccions automàtiques internes i externes. Veny (2005) defineix que les emocions són sensacions que s'expressen mitjançant la parla, com ara el to o la intensitat del so de la veu, o bé que es transmeten a través de la mirada o la gesticulació.

Otero (2007), per la seva banda, també determina que una emoció consisteix en un estat anímic. Ell considera que l'emoció es produeix per una percepció sensorial, idea o record i està formada per tres components bàsics: físic, cognitiu i conductual. Com argumenta el mateix autor, "las emociones no suelen durar mucho y aparecen repentina y bruscamente. En efecto, son pasajeras, como si se tratase de sentimientos fugaces" (Otero, 2007 p. 59).

A diferència d'Otero, Güell (2013) només associa el concepte d'emoció amb el cos, atorgant-li un component físic i conductual però no cognitiu. L'autor assenyala que l'emoció és una resposta que prové del cos i la diferencia del concepte *sentiment*, ja que és una resposta elaborada per la ment. Així doncs, entén l'emoció com una resposta observable i pública perquè es manifesta de manera física i conductual amb llàgrimes, suor, tics, accions, etc. En canvi, el sentiment és el procés mental creador de l'emoció, per tant, es tracta d'un element privat i ocult als altres (Güell, 2013).

Mora, per la seva banda, esmenta que:

L'emoció és aquell motor que tots portem a dins. Una energia codificada en certs circuits neuronals localitzats en zones profundes del nostre cervell que ens mou i ens empeny a viure, a voler estar vius en interacció constant amb el món i amb nosaltres mateixos" (Mora, 2012 p.14).

Finalment, a partir de les aportacions i conceptes extrets de diversos referents teòrics, defineixo el terme *emoció* com un conjunt de sensacions intenses, que sorgeixen de manera espontània com a conseqüència d'una agitació en l'organisme. Aquest conjunt de sensacions provoquen que el cos es manifesti, de forma positiva o negativa, a partir de diverses reaccions internes i externes, com ara física, psicològica o conductual.

2.1.3 Tipologia de les emocions

Tradicionalment s'ha acceptat que hi ha certes emocions primàries, considerades universals, i d'altres secundàries, que són una suma de diverses emocions primàries. Diversos autors, com ara Robert Plutchick (1980) i Paul Ekman (1990), coincideixen que les emocions primàries engloben l'alegria, la ràbia, la por, la tristesa, el fàstic i la sorpresa. Pel que fa a les emocions secundàries, no hi ha un acord establert sobre la tipologia existent, per la qual cosa hi ha major diversitat d'aportacions. No obstant això, les més comunes són la melancolia, l'enuig, l'esperança, la gelosia, la pietat, la confusió, la decepció, la vergonya, la gratitud, la culpabilitat, la nostàlgia i l'admiració.

Malgrat la diversitat d'emocions mencionades anteriorment, en el present apartat només em centraré en les emocions que després analitzaré durant la meva proposta pràctica del treball final de grau. Així doncs, es presenta una definició de les cinc emocions escollides: la sorpresa, la por, l'enuig, l'alegria i la tristesa.

a) La sorpresa

La sorpresa és una emoció primària provocada per una sensació agradable, la qual acostuma a generar alegria, o desagradable si produeix por. Es tracta d'un estat emocional que s'activa com a resultat d'una situació inesperada, d'un fet nou o imprevist que desapareix amb la mateixa rapidesa que s'ha produït. Com argumenta López i Marina (2000) s'expressa mitjançant la inclinació del cos cap endavant i l'obertura de la boca i dels ulls. Otero (2007) transmet que la sorpresa serveix com a preparació per afrontar situacions inesperades i ajuda a orientar-nos i saber com actuar davant un fet nou.

b) La por

La por és una emoció primària, desagradable i intensa ocasionada per la percepció d'un perill físic o psicològic que pot ser real i/o hipotètic, tant del present com del futur. Es tracta d'un estat anímic que ens permet protegir-nos i actuar davant els riscos, sigui prevenint-los, fugint o afrontant les dificultats que es presenten. Aquesta emoció, tal com comenten López i Marina (2000), s'expressa mitjançant els ulls ben oberts, les celles aixecades, la pell pàl·lida, la boca oberta i els llavis tensos i el cos cap enrere. Güell (2013) assenyala que la por és un mecanisme d'advertència que permet actuar amb precaució, apartar-se d'un perill i preparar-se per reaccionar en situacions adverses amb més rapidesa.

c) L'alegria

L'alegria és una emoció primària i agradable produïda per una sensació de satisfacció que s'expressa mitjançant el somriure, els ulls oberts i brillants, les galtes aixecades i el relaxament general del cos. Es tracta d'un estat de benestar global, tranquil·litat i seguretat que se sent quan es genera una situació positiva. Reeve (1995) determina que l'alegria proporciona grans beneficis, com ara l'augment de la memòria i una major adaptació a l'entorn perquè facilita l'aportació de solucions creatives i innovadores als problemes.

d) La tristesa

La tristesa és una emoció primària i desagradable produïda per un sentiment de dolor o insatisfacció. Es manifesta mitjançant el plor, el desànim, la desgana i l'actitud pessimista. Aquesta emoció es considera una sensació de desplaer, del desig d'aïllament, de patiment, d'angoixa, d'enyorança, i de la baixada d'autoestima de l'individu. Aquesta emoció s'expressa mitjançant el front arrugat, els ulls poc oberts i desenfocats, els llavis tremolosos amb les cantonades inclinades cap a baix i les espatlles caigudes, tal com expressen López i Marina (2000). Otero (2007) afirma que la tristesa afecta negativament a l'atenció i la concentració.

e) L'enuig

L'enuig és una emoció secundària i desagradable produïda per un fort desplaer o irritació que s'acostuma a expressar mitjançant el plor o l'agressió. Es tracta d'un estat que sorgeix quan l'individu se sent perjudicat per un altre o per una situació. Aquesta emoció es manifesta mitjançant la boca tancada amb força, la mirada fixa, les celles juntes i inclinades cap avall i el front i nas arrugats.

Per concloure, esmentar que tot i que hi ha una gran diversitat d'emocions, la intenció del present apartat ha estat focalitzar la mirada en aquelles cinc emocions que després analitzaré a la pràctica per tal de donar resposta a la pregunta i als objectius de la recerca. El propòsit, en qualsevol cas, és contribuir al desenvolupament integral dels infants des d'un context de benestar.

2.2 El desenvolupament dels infants

El segon apartat del marc teòric correspon a la reflexió sobre el desenvolupament infantil per tal de tenir en compte el seu perfil afectiu i evolutiu de cara a la part pràctica del treball. Més concretament, em centraré en el segon cicle d'educació infantil, que corresponen a les franges d'edat de 3 a 6 anys.

Al currículum del segon cicle d'educació infantil, establert pel Decret (181/2008), es determina que el propòsit de l'educació és aconseguir el desenvolupament integral de l'infant, emfatitzant la necessitat del treball emocional i afectiu, a més de potenciar el desenvolupament motor, social i cognitiu.

2.2.1 Teories de desenvolupament infantil: Vygotsky i Piaget

Tradicionalment, les interpretacions psicològiques de les persones han estat realitzades des d'una perspectiva lineal, dividint la mostra de població en diferents etapes marcades per l'edat. Aquesta divisió aporta traços generals que permeten l'anàlisi, l'estudi i la teorització del desenvolupament psicològic de les persones.

Hi ha dos autors teòrics de referència pel que fa al desenvolupament infantil, i són les teories de Vygotsky i Piaget. Aquests dos marcs aporten mirades diverses a l'hora d'explicar la influència de les pràctiques educatives en el desenvolupament humà.

Piaget

Existeixen mecanismes que garanteixen l'evolució progressiva segons Piaget: els mecanismes d'acomodació, equilibració i assimilació. Jean William Fritz Piaget (1896-1980) va ser un epistemològic, psicòleg i biòleg que va crear l'epistemologia genètica i va fer importants aportacions a l'estudi de la infància. Mitjançant les seves teories, el desenvolupament cognitiu es pot classificar en diversos estadis des de la infància fins l'adolescència, els quals són: estadi sensoriomotor, des del naixement fins als dos anys; estadi preoperacional, des dels dos anys fins als set anys; operacions concretes, des dels set anys fins als onze anys; operacions formals, des dels onze anys fins els dotze anys.

Malgrat aquests diversos estadis, a continuació em centro en l'estadi preoperacional ja que es centra en la franja d'edat en què es concreta la recerca, és a dir, infants d'entre 3 a 6 anys.

L'estadi preoperacional és una etapa on els infants aprenen com interactuar amb el seu entorn d'una forma més complexa a través de l'ús de paraules i imatges mentals. Es comença a instal·lar en la societat i una gran característica d'aquesta etapa és que es troba marcada per l'egocentrisme on l'infant creu que tot gira al seu voltant i que totes les persones del seu entorn es fixen en ell.

Vigotsky

Lev Vigotsky (1836-1934) va ser un destacat representant de la psicologia per la seva teoria del desenvolupament dels infants. A través de les activitats socials, l'infant aprèn a incorporar en el seu pensament eines culturals com el llenguatge, l'escriptura, l'art i altres invencions socials.

El desenvolupament cognitiu es duu a terme a mesura que s'internalitzen els resultats de les seves interaccions socials. D'acord amb la teoria de Vigotsky, tant la cultura on es troba l'infant com la seva experiència personal són importants en el seu desenvolupament.

D'acord amb Vigotsky, l'infant neix amb habilitats mentals elementals, com la percepció, l'atenció i la memòria. Gràcies a la interacció amb els companys i amb els adults, aquestes habilitats es van desenvolupant.

2.2.2 Estats de desenvolupament infantil

A partir de l'exposició dels autors Piaget i Vigotsky, a continuació, em centraré en el desenvolupament motriu, desenvolupament cognitiu, desenvolupament perceptiu, desenvolupament social i desenvolupament del llenguatge a través d'un esquema de les característiques generals psicoevolutives dels infants de 3 a 6 anys a partir dels autors: Keogh, 1977; Berger, 2007; Tropani, 2009; Berruezo, 2009; Solé, 1998; Rael, 2007; Piaget; Vigotsky; Owens, 2006. Aquest esquema de desenvolupament és orientatiu ja que, cada infant és únic i té el seu propi ritme.

Pel que fa el desenvolupament motriu, segons Keogh (1977) s'entén com una àrea on s'estudien les competències motrius a partir del naixement de l'infant. D'aquest se'n diferencia la motricitat fina i gruixuda.

Motricitat fina:

- Dificultat per retallar amb les tisores.
- Precisió en l'activitat gràfica i en reproduir lletres i paraules.

- Destresa suficient amb les mans per realitzar activitats amb més precisió.
- Major domini per a poder executar accions com ara punxar i enganxar.
- Modelar figures reconegudes amb la plastilina.
- Ús dels utensilis necessaris per a menjar, com ara la forquilla i la cullera.
- Dibuixos més realistes i s'aproximen a representar el que han vist o han viscut.

Motricitat gruixuda:

- Coneixement de quina és la mà més hàbil.
- Augment de la força i destresa en braços i mans.
- Augmenta l'agilitat motriu i el sentit de l'equilibri.
- Major facilitat per córrer; ja saben frenar de sobte i canviar de direcció ràpidament.

En segon lloc, el desenvolupament cognitiu segons com comenta Piaget, no només consisteix en analitzar i estudiar els canvis qualitius de les habilitats dels infants, sinó centrar l'atenció en l'evolució de com s'organitza el coneixement dels infants. A continuació exposo diferents punts a destacar:

- Diferencien entre allò real i imaginari.
- Augmenta la capacitat de centrar l'atenció i memoritzar.
- Es fa les primeres abstraccions sent capaços d'operar amb les imatges mentals dels objectes sense tenir-los davant.
- Té imaginació per crear històries.
- Té comprensió de les seqüències de temps.
- Progressa en raonament trobant relacions diverses entre objectes i fenòmens que experimenta en el moment i el que ha manipulat anteriorment.
- L'infant té les nocions d'espai i temps molt completes.
- S'inicien els jocs de classificació i de lògica.
- Conten fins a més de 10.
- Desenvolupa el pensament logicomatemàtic, comptant objectes, agrupant i ordenant seguint un model.

En tercer lloc, i quant al desenvolupament perceptiu implica les relacions entre els moviments voluntaris i la percepció d'estímul, per tant, aquestes capacitats possibiliten moviments relacionats amb l'entorn i el propi cos de l'infant. A continuació exposo tres punts a destacar:

- L'infant s'orienta i orienta els objectes en diferents posicions de l'espai.
- Existeix un progrés evolutiu de la percepció on l'infant diferencia, identifica i associa moltes dades del món exterior a través dels diferents sentits.
- És capaç de realitzar seqüències gràfiques i ordenar-les.

En quart lloc, el desenvolupament del llenguatge on el llenguatge és una eina utilitzada per la comunicació i la interacció social (Owens, 2006).

- L'infant desenvolupa el desig de saber, les seves preguntes són més concretes.
- Augmenta el vocabulari fins a 3000 paraules i pot comunicar frases de 8 o més mots.
- Té interès pel significat de les paraules i reconeix alguns antònims.
- Té una gramàtica gairebé correcta, tot i que encara no coneix les excepcions de les regles.
- Aprèn poemes, refranys, embarbussaments.
- Acompanya a les activitats i els jocs amb diàlegs i explicacions.
- S'expressa amb riquesa i precisió de lèxic, formes i estructures cada vegada més elaborades i amb un bon ordre d'idees o fets.

En cinquè i últim lloc, el desenvolupament social, esmentar que els infants paulatinament desenvolupen l'aprenentatge a través de les interaccions socials, adquirint noves i millorades habilitats socials, tal com exposa Vigotsky (1933).

- L'infant comença a reconèixer els seus errors i els seus límits respecte als altres.
- Comprenen que els seus companys també tenen creences, pensaments i desitjos propis.
- Són capaços d'establir entre ells les seves pròpies normes.
- Existeix més iniciativa per a la comunicació i es mostra més sociable.
- Es desenvolupen les conductes competitives.
- Mostren interès a l'hora de rebre responsabilitats.
- Busca incorporar-se en un grup i obtenir la seva aprovació.
- Col·labora en les tasques i si se li encomana, les realitza.
- Mostra satisfacció amb les activitats i els seus resultats.

- Els agrada rebre reconeixement de part dels adults que els envolten.
- Ja són capaços de reconèixer-se a ells mateixos com a una persona amb identitat pròpia.
- Pot anticipar les seves hipòtesis i iniciar-se en la presa de decisions.
- Mostra actituds de protecció envers als més petits.
- El joc és menys individual i va aprenent a interessar-se pels desigs dels altres.
- S'enutgen davant la crítica i els fracassos.
- Substitueixen el sentit de la propietat per una actitud més obsequiosa cap als altres.

Per finalitzar, comentar la importància de que es desenvolupin tots els àmbits exposats s'aconsegueix un desenvolupament integral dels infants.

2.3 Rol docent a l'etapa d'Educació Infantil

En el tercer apartat del marc teòric em centro en el rol docent a l'etapa d'infantil a fi d'analitzar la importància del paper de l'adult en el desenvolupament dels nens i nenes a nivell general i en l'educació emocional en particular.

2.3.1 El rol docent a l'Educació Infantil

La funció del docent és guiar a l'infant cap a la construcció de la seva personalitat, el desenvolupament de les seves capacitats i la comprensió del món, des d'una visió cognitiva i afectiva. Així doncs, comunica la necessitat de desenvolupar totes les capacitats, incloent-hi les habilitats emocionals.

El docent ha de treballar la seguretat emocional i la formació d'una imatge positiva de l'infant i dels altres, que són capacitats afectives que han de poder assolir en finalitzar l'etapa. A continuació, exposo com treballar l'educació emocional a l'etapa d'educació infantil.

Una de les principals funcions com a docent és promoure experiències emocionals i afectives, per tal d'educar l'autoestima, l'autoconcepte i assegurar les relacions interpersonals. Aquestes experiències guiaran a l'infant a assolir i desenvolupar diverses

metes i habilitats emocionals, necessàries per garantir el benestar personal i social, com construir una imatge positiva de si mateixos i dels altres, aconseguir seguretat emocional, guanyar confiança en la seva regulació i establir relacions afectives positives.

Analitzant les diferents àrees curriculars, el docent ha de tenir en compte les orientacions educatives marcades des del currículum on s'expressa que les emocions es situen a la base de descoberta d'un mateix i dels altres, implicant al descobriment del cos i les seves possibilitats emocionals, l'expressió i regulació de les emocions i el desenvolupament d'un autoconcepte i autoestima positius. No obstant, la dimensió emocional existeix a tot el currículum i es duu a terme de manera global.

Pel que fa a la primera àrea del currículum, la descoberta d'un mateix i dels altres, el document esmenta que el docent ha d'utilitzar les situacions quotidianes o planificar propostes per treballar continguts emocionals intrapersonals i interpersonals. Respecte als continguts emocionals intrapersonals es menciona la necessitat de reconèixer, expressar i manejar les pròpies emocions, per la qual cosa s'ha de treballar des de diversos aspectes, com ara la identificació d'emocions bàsiques (amor, alegria, tristesa, enuig i por), l'alfabetització emocional, el reconeixement de l'origen i conseqüències d'una emoció, l'exploració i reconeixement de les pròpies possibilitats emocionals, i l'expressió de les següents mitjançant el llenguatge corporal, plàstic, musical i verbal.

Finalment, s'assenyala que la clau per educar emocionalment és l'actitud optimista i positiva del docent que s'encomana ràpidament i és imprescindible fer ús del joc per potenciar el reconeixement, l'expressió i el control de les emocions.

2.3.2 El paper del docent en l'educació emocional

Tal com s'ha exposat en el punt anterior, resulta cabdal replantejar quin és el rol del docent a l'etapa d'infantil. Això fins i tot pren més rellevància en el moment de pensar quin paper hauria d'assumir el mestre o la mestra en el desenvolupament de l'educació emocional.

Per educar emocionalment a l'etapa d'Educació Infantil, s'han de portar a terme metodologies actives, vivencials i participatives on l'infant sigui protagonista i experimenti en primera persona. Bisquerra (2011) esmenta que és imprescindible per educar emocionalment que les dinàmiques siguin grupals i la distribució dels infants es faci en forma de cercle o semicercle ja que així s'afavoreix el contacte visual i corporal, i es facilita l'escolta, la comunicació i la interacció de manera més fluida i atenta. Segons

aquest mateix autor, una de les característiques principals que ha de tenir un docent és la dedicació, l'interès i l'amor a la infància (Bisquerra, 2011).

Paral·lelament a això, Carpera (2012) comenta que és important tenir una connexió amb l'alumnat a fi de comprendre els seus interessos, raonaments i necessitats. D'aquesta manera, el docent pot aconseguir una connexió directa amb ells i ajustar les seves accions en funció dels infants i les seves característiques.

Ruiz de Velasco (2006) afirma "pensem que el paper de l'educador davant qualsevol activitat del nen ha de ser el de permetre, afavorir, observar, registrar, documentar i posteriorment reflexionar sobre elles per reconèixer-les, treure conclusions i donar-los un sentit" (p.10).

Ara bé, per aconseguir-ho, és primordial que el docent eduqui primer les seves emocions per poder ser capaç de reconèixer-les, identificar-les i comprendre-les tant les pròpies com la dels altres. El comportament dels mestres esdevé un punt de referència i un instrument per facilitar la construcció de valors i l'ensenyança de comportaments adequats. Així doncs, els i les mestres actuen com ha models, per la qual cosa han de tenir una actitud favorable i predisposada a la comunicació de les emocions. Bach i Darder (2002), per la seva banda, esmenten que és primordial tenir una actitud emocionalment sana per poder educar, ja que això comporta tenir una actitud propera, responsable i compromesa, i alhora flexible i honesta.

Segons Bisquerra (2010) i Palou (2004) alguns dels recursos que es poden emprar per treballar les emocions són:

- a) Els contes: és un recurs que permet als infants identificar i interpretar les emocions en els personatges i desenvolupar l'empatia.
- b) El joc: el joc facilita l'expressió lliure i la regulació de les emocions, la creació de vincles amb els companys i companyes, el coneixement de les emocions dels altres i el desenvolupament d'habilitats socials, en concret l'empatia, el respecte i tolerància cap als altres infants.
- c) El dibuix: és una eina que ajuda a l'infant a exterioritzar i expressar les seves emocions, i a més a més permet reconèixer-les i descobrir-ne de noves.
- d) La música: és un recurs que facilita el reconeixement de les emocions i alhora l'exteriorització i regulació d'aquestes. A més, la música esdevé un estímul que genera una gran diversitat d'emocions.

- e) Els titelles: esdevenen objectes que faciliten el desenvolupament de l'empatia, l'expressió de sentiments, la concentració i comprensió i la creació de vincles emocionals. A través dels titelles també s'aprèn a canalitzar les diverses emocions.
- f) El teatre: és un recurs que transmet valors com l'escolta, la confiança i l'empatia, ajuda al desenvolupament d'habilitats socials, facilita la gestió d'emocions i potencia la capacitat per expressar-ne de noves.
- g) La relaxació: permet desenvolupar la regulació d'emocions, la capacitat d'escolta, la concentració, la confiança i la seguretat en un mateix. A més, també promou el benestar dels alumnes i, sobretot, el coneixement d'un mateix.
- h) Els massatges: els massatges, vinculat al cas anterior, poden esdevenir un recurs eficaç per a promoure la relaxació. A més, també afavoreixen la creació de vincles afectius, la confiança i la seguretat, així com la canalització de les emocions i el benestar dels alumnes.
- i) L'expressió gestual i corporal: és un recurs que permet a l'infant representar les emocions a través del cos, descobrir les seves possibilitats expressives i interpretar les expressions dels altres.

En conseqüència, són diverses les propostes educatives que es poden plantejar per treballar l'educació emocional. En aquest procés, però, l'adult desenvolupa un paper clau a l'hora de dissenyar-les i concretar-les.

Per concloure, esmentar que les activitats en grup a l'etapa d'Educació Infantil ajuden a potenciar la comunicació i expressió entre els infants, i alhora promouen la cooperació, el desenvolupament d'habilitats socials i afavoreixen l'aprenentatge i al benestar propi de l'infant. Tot això, en definitiva, reverteix en un augment de confiança i seguretat per anar-se desenvolupant de manera integral.

Per aconseguir una adequada i completa educació emocional, Goleman (1996), Bisquerra (2010) i Carpena (2010) coincideixen amb la importància de desenvolupar cinc competències emocionals:

a) Autonomia emocional

Aquesta és la capacitat d'autogestionar-se personalment. Aquesta habilitat inclou la capacitat d'automotivació; la capacitat d'afrontar amb èxit situacions adverses; la capacitat de tenir una actitud positiva; la capacitat de valorar-se i tenir una bona autoestima; la capacitat de respondre davant els propis actes és a dir, responsabilitat; i la capacitat de tenir eficàcia en les relacions (autoeficàcia emocional).

b) Regulació emocional

És la capacitat de controlar i guiar les emocions de forma adequada. Es tracta de saber fer front a les emocions negatives controlant els impulsos i mostrant tolerància a la frustració. A més, també fa referència a la capacitat de saber afrontar situacions conflictives i la càrrega emocional que comporta a fi de ser capaç d'autogenerar emocions positives de manera conscient i voluntària.

c) Consciència emocional

És la capacitat de reconèixer les emocions d'un mateix i les dels altres. Aquesta capacitat inclou percebre els propis sentiments i emocions, utilitzar un vocabulari eficaç per anomenar i reconèixer-les i comprendre i implicar-se en les emocions dels altres.

d) Competència social

Aquesta consisteix en el fet de mantenir relacions saludables amb els altres. Aquesta capacitat inclou entaular converses i expressar els pensaments i les emocions; cooperar i ajudar als altres; respectar i escoltar activament; expressar les opinions pròpies i respectar les altres; comprendre la informació verbal i no verbal; i prevenir i tractar els conflictes de manera resolutiva.

e) Competències per a la vida i benestar personal

És la capacitat de tenir una actitud d'adaptació a les diferents situacions de la vida quotidiana. Aquesta incorpora fixar objectius positius i realistes; la capacitat d'identificar la necessitat de recolzament i cercar ajuda; la capacitat de prendre decisions i la capacitat de gaudir del benestar.

Tal com s'ha mencionat, són varies les competències emocionals que s'han de treballar per aconseguir una educació emocionalment completa. Aquestes són bàsiques per assolir el benestar personal i social. És per aquest motiu que haurien d'estar presents a la pràctica educativa, no de forma ocasional sinó planificada i sistemàtica per contribuir al desenvolupament integral dels nens i nenes.

3. Part pràctica

“De nada sirve que el conocimiento se adelante si el corazón se queda”

(Baltasar García).

En aquest apartat exposo la segona part del Treball Final de Grau on es fa referència a la part pràctica de l'estudi. La recerca portada a terme parteix de la pregunta d'investigació següent: *Com a mestres, com es pot promoure el desenvolupament emocional dels infants en l'etapa 3-6 anys?* Per tant, el propòsit és analitzar, a través de diversos instruments de recollida de dades, la importància de l'educació emocional en el desenvolupament dels infants en la segona etapa d'infantil.

Seguidament, explico quina ha estat la metodologia d'investigació, els participants en la recerca, els instruments de recollida de dades utilitzats, el disseny de la meua proposta d'intervenció, els aspectes ètics i les dificultats que han sorgit en tot el procés i, finalment, la categorització.

3.2 Metodologia

El meu Treball de Fi de Grau està enfocat en l'educació emocional amb el principal propòsit d'investigar la importància del treball emocional en el desenvolupament integral dels infants. A través d'una proposta d'intervenció específica pretenc treballar la consciència emocional, l'autoestima i les interaccions entre l'alumnat i la mestra.

La metodologia utilitzada en el meu Treball Final de Grau parteix d'una recerca qualitativa que se situa en el paradigma d'investigació interpretatiu ja que la meua finalitat és conèixer, comprendre i investigar un cas en particular, un centre educatiu, a fi d'analitzar sobre com influeix l'educació emocional en el desenvolupament dels infants en l'etapa 3-6 anys.

Segons Pérez (1994), les característiques més importants del paradigma interpretatiu són la construcció de teories pràctiques, configurades des de la pràctica utilitzant una metodologia qualitativa. El que pretén és comprendre la realitat, ja que considera que el coneixement no es neutral. Així, a través de la descripció sobre el fet on el desenvolupa

l'esdeveniment permet fer una descripció rigorosa i contextual de les situacions a través d'una recollida sistemàtica de les dades.

Tot i que el meu propòsit ha estat descriure i comprendre una realitat en particular, en el treball de camp també he realitzat una proposta d'intervenció per proposar canvis educatius vinculats a la temàtica d'estudi, per la qual cosa situo la recerca també en el paradigma sociocrític.

La meua recerca es basa en un estudi de cas únic ja que he observat i analitzat la realitat educativa d'una única escola. Yin (1993) defineix l'estudi de cas com "una recerca empírica que investiga un fenomen contemporani en el seu context real, on els límits entre el fenomen i el context no es mostren de manera precisa, i en el, que múltiples fonts d'evidència són utilitzades" (p.40). Així doncs, i com assenyala Stake (1999), l'estudi de cas s'entén com "l'estudi de la particularitat i complexitat d'un cas singular per arribar a entendre la seva activitat en circumstàncies importants" (p.11).

Chetty (1996) exposa que el mètode d'estudi de cas és una metodologia rigorosa que s'adequa per investigar fenòmens en els quals es busca donar resposta a com i per què ocorren. També argumenta que l'estudi de cas permet estudiar una realitat determinada i explorar-la de manera més profunda per obtenir un coneixement més ampli sobre el cas.

Per acabar, comentar que a partir de la proposta d'intervenció realitzada pretenc analitzar i conèixer la situació sobre com tenen present l'educació emocional en el centre investigat i poder i contribuir en el desenvolupament integral dels infants.

3.2.1. Desenvolupament del treball de camp

En els següents apartats exposo quins són els participants de la meua recerca, els instruments emprats i les tècniques de recollida de dades que he utilitzat per elaborar la investigació. A més a més, també em centro en els aspectes ètics tinguts en compte, algunes dificultats que m'han sorgit al llarg de la investigació i per acabar, explico com he realitzat la categorització de les dades. Per últim, exposo la meua proposta d'intervenció educativa.

3.2.2 Participants

Els participants en la recerca han estat varis. Per una banda, he comptat amb l'expertesa d'una psicòloga en salut mental, psicopedagogia i intervenció en autisme.

D'altra banda, i centrant-me en l'escola investigada, comentar la participació d'una mestra de la classe de P5 amb una trajectòria al centre de més de 4 anys.

A més, la proposta d'intervenció que he dissenyat ha estat dirigida als alumnes de la classe dels submarinistes, concretament al curs de P5. Aquesta és una classe formada per 23 infants amb un alt índex de diversitat. Pel que fa a les característiques del grup, com em comenta la mestra de l'aula, no hi ha hagut un treball directe sobre l'educació emocional, per la qual cosa els infants presenten mancances a l'hora de gestionar les emocions que van apareixent en el dia a dia a l'aula. Els costa escoltar-se i respectar el torn de paraula, i demanen constantment l'atenció i suport de l'adult. Així, és important treballar el sentiment d'empatia, respecte i suport en el si del grup.

No obstant això, no presenten problemes disruptius o de comportament, i la majoria de desacords o conflictes es resolen a través de la reflexió i el diàleg.

Per tant, a partir de la proposta d'intervenció plantejada pretenc treballar les emocions com un element clau del propi desenvolupament, i afavorir contextos de major confiança, empatia i seguretat.

3.2.3 Instruments i eines de recollida de dades

En el següent apartat em centro en les tècniques de recollida de dades que he utilitzat durant el treball de camp. A l'hora de seleccionar els instruments per recollir la informació he tingut en compte la metodologia i el paradigma d'investigació que he utilitzat durant la meua recerca. Concretament, les tècniques emprades han estat l'anàlisi dels documents de centre, les observacions, les entrevistes i el diari de camp.

a) Documents de centre

El Projecte Educatiu de Centre (PEC) és el document que ofereix informació sobre la proposta d'actuació de l'escola on es recull els principals trets d'identitat, la metodologia, els objectius que es pretenen aconseguir i l'estructura organitzativa que es té. Gràcies al PEC, he pogut obtenir una mirada més ampla sobre el plantejament i funcionament

de l'escola i sobre la diversitat a nivell socioeconòmic i cultural de les famílies i alumnes que en formen part.

A més a més, també he revisat diversos documents com ara les Normes d'Organització i Funcionament del Centre (NOFC), el Projecte Curricular del Centre, el Projecte Anual de Centre, el Projecte Lingüístic i el Projecte de Convivència. A través de tots aquests documents he tingut la possibilitat d'ampliar el propi coneixement sobre el funcionament i les prioritats de l'escola, així com també comprendre com pretenen afavorir l'aprenentatge significatiu i competencial dels alumnes. El centre té com a objectiu potenciar l'adquisició de coneixements a través de l'experimentació i la descoberta, concebre l'infant de manera global amb les seves emocions i sentiments i utilitzar l'avaluació formativa per construir aprenentatge, entre d'altres.

b) Observació

Tenint en compte el plantejament de la recerca, la tècnica de l'observació ha esdevingut un instrument primordial en el procés de recollida de dades ja que m'ha aportat informació detallada sobre el cas investigat.

L'observació és un procés que requereix atenció i orientació amb un objectiu, amb el fi d'obtenir informació. D'acord amb Herrero (1997), la importància atribuïda a l'observació dins de la formació inicial com permanent del professorat es deu al gran nombre de possibilitats que aquesta té dins de l'àmbit educatiu.

L'observació utilitzada com a tècnica d'investigació educativa, doncs, proporciona una gran varietat d'informació sobre l'acció, i alhora permet revisar expressions no verbals, analitzar la interacció dels participants o les dinàmiques plantejades, etc. Per tant, aquest instrument ha de tenir un caràcter intencionat, específic i sistemàtic que requereix d'una planificació prèvia que ens dona la possibilitat de recollir informació referent a l'objectiu que interessa (Simons, 2011).

Torroba (1999) argumenta la importància de l'observació en l'educació infantil ja que, segons l'autor, no només serveix per recollir informació sobre els comportaments i les actituds dels infants, sinó que també és útil per poder avaluar el desenvolupament a nivell educatiu, els recursos utilitzats i comportaments del professorat. Per tant, i com comenta Herrero (1997), l'observació constitueix un mètode de treball no només eficaç

en la recerca educativa sinó també molt útil en el dia a dia dels educadors que desenvolupen les dinàmiques amb els infants.

El tipus d'observació que he portat a terme en la recerca és l'observació participant. Segons Dewalt (2002), l'observació participant és una estratègia d'investigació qualitativa que permet obtenir informació i realitzar una investigació en un context natural de manera que s'obté una millor comprensió de la recollida de dades i de la situació investigada. En aquest tipus d'observació, l'accés a la situació fa que l'investigador s'involucri i reculli dades en temps real. És un factor clau per a la interacció i comunicació amb el context.

En aquest sentit, i com argumenta Bisquerra (2004) l'observació participant consisteix en observar al mateix temps que es participa en les activitats proposades amb el grup que s'està investigant.

Comentar que en el treball de camp he dissenyat una graella d'observació per recollir les dades (annex 1.1). Aquesta graella està formada per diversos indicadors. En primer lloc, hi ha dades identificatives més generals com ara el curs, el dia i la durada de l'observació. Seguidament, es troben els següents apartats: a) el nom de l'activitat; b) descripció activitat; c) objectius activitat; d) recursos utilitzats; e) el materials utilitzats; f) competències emocionals; g) i el paper del mestre. La graella d'observació i cada un d'aquests indicadors m'ha permès recopilar informació de manera sistemàtica sobre les propostes d'intervenció a l'aula amb relació a l'educació emocional.

Per últim, esmentar que he portat a terme dues observacions. Una primera observació realitzada el dia 5 d'abril sobre la primera dinàmica de la meva intervenció (annex 1.2). La segona observació el dia 6 d'abril ha tingut com a propòsit realitzar la última observació sobre la segona dinàmica de la intervenció. (annex 1.3)

c) Entrevista

Una de les tècniques de recollida d'informació que més es fan servir en les recerques qualitatives són les entrevistes. La principal funció d'una entrevista és recopilar informació de manera oral sobre fets, experiències i opinions en persones. A partir d'aquesta recopilació d'informació, es desenvolupa un anàlisi de dades on es dona sentit

a la informació recollida, sistematitzant-la per a poder descriure i analitzar els resultats. Es tracta d'un procés reflexiu, sistemàtic i creatiu, tal com comenten Coffey i Atkinson (2003). Així doncs, l'entrevista també ha esdevingut un dels instruments principals de recollida de dades emprats en la present recerca.

Segons Ruiz (1999), alguns dels objectius de l'entrevista són: comprendre més que explicar; buscar la resposta subjectivament sincera; obtenir unes respostes emocionals enfront de racionals; preguntar sense esquema fix per a les respostes; controlar el ritme de l'entrevista en relació amb les respostes rebudes; alterar l'ordre i característiques de les preguntes, i interrompre quan és necessari introduir o matisar alguna cosa o reconduir el tema; explicar el sentit de la pregunta tant com sigui necessari i permetre crear judicis de valor i opinions; trobar un equilibri entre familiaritat i professionalitat.

Concretament, en la meua recerca he portat a terme una entrevista semiestructurada. És a dir, en cada cas he un guió amb preguntes sobre l'educació emocional per tal d'obtenir la informació que necessito. Tanmateix, aquest guió ha esdevingut prou obert i flexible com per anar afegint noves preguntes i/o qüestions a mesura que avançava la conversa. Segons Hammer i Wildavsky (1990), les entrevistes semiestructurades poden variar d'acord amb el criteri de l'entrevistador, amb el principal objectiu de perfilar un enfocament específic, és a dir, una sèrie de preguntes així com un estil d'efectuar-les, que s'ajusti adequadament a la recerca.

En la meua recerca he realitzat dues entrevistes, una a la tutora del grup-classe investigat i una segona entrevista a una psicòloga infantil.

En primer lloc, l'entrevista a la mestra (annex 2.2) ha tingut com a finalitat conèixer el grup classe participant en la recerca, així com també indagar sobre l'educació emocional. Així, hi ha hagut preguntes enfocades a així per analitzar la importància de les emocions a l'escola i com es treballa per contribuir al desenvolupament integral dels infants.

En segon lloc, l'entrevista realitzada a la psicòloga infantil (annex 2.4) pretén recollir informació des d'un àmbit professional distint, i es tracten preguntes centrades en la influència de l'educació emocional en el desenvolupament infantil i en el rol de l'adult en la gestió de les emocions respecte als infants.

Persona participant en l'entrevista	Finalitat de l'entrevista	Durada (aprox.)	Curs
Mestra dels infants del grup de P5	Entrevista on es recull informació sobre com es treballa l'educació emocional en l'escola. Conèixer la seva opinió i els seus punts de vista amb relació a la temàtica investigada.	40 min.	2021/2022
Psicòloga infantil	Entrevista per recollir informació sobre com influeix l'educació emocional en el desenvolupament integral dels infants.	50 min.	

Font: Elaboració pròpia a través de les entrevistes realitzades.

En tots dos casos, les entrevistes han sigut de manera virtual ja que el tema de la Covid-19 ha influït a l'hora de quadrar horaris i poder-les fer presencialment. Tot i això, les dues entrevistes han estat enregistrades amb una gravadora de veu per tal de recopilar la informació amb el màxim rigor. Les dues professionals han acceptat l'ús del recurs i no han mostrat cap inconvenient, tal com argumenta posteriorment en l'apartat d'ètica en la recerca.

Gràcies això, com a investigadora he realitzat una transcripció literal de les entrevistes a fi de recollir les dades amb el màxim rigor. A més, en tots dos casos he procurat proporcionar un ambient acollidor i proper a través d'una actitud positiva i facilitadora en el intercanvi d'informació, per tal de tenir un diàleg fluid i sincer.

Per concloure, remarcar que l'entrevista ha estat una tècnica molt útil per tal d'obtenir informació ja que m'ha ofert la possibilitat de conèixer dos punts de vista diferents sobre l'educació emocional en dos àmbits professionals distints.

d) Diari de camp

L'últim instrument de recollida de dades utilitzat en el meu Treball Final de Grau és el diari de camp. El diari de camp és un dels instruments que permet sistematitzar la informació de la investigació, millorar-la, enriquir-la i transformar-la.

El diario de campo debe permitirle al investigador un monitoreo permanente del proceso de observación. Puede ser especialmente útil [...] al investigador en él se toma nota de aspectos que considere importantes para organizar, analizar e interpretar la información que está recogiendo. (Bonilla i Rodríguez, 1997 p.129).

El diari de camp realitzat (annex 3) m'ha permès descriure i recollir els esdeveniments i experiències viscudes, així com també expressar les meves inquietuds, sentiments, curiositats i opinions respecte el procés d'investigació. En concret, he pogut incorporar pensaments, diàlegs i consideracions no incloses en les tècniques de recollida de dades, i alhora reflexions sobre la proposta d'intervenció realitzada.

D'altra banda, comentar que el diari de camp també m'ha permès reflexionar sobre els aspectes vinculats no només a l'educació emocional sinó també al rol docent i a la pràctica educativa a l'aula, vinculant la informació recollida de les observacions amb les entrevistes, junt amb l'anàlisi de documents.

Per finalitzar aquest apartat, vull destacar que totes les tècniques de recollida de dades que he exposat i explicat anteriorment m'han ajudat a recopilar la informació necessària per poder donar resposta a la meva pregunta d'investigació i als objectius del meu Treball Final de Grau.

3.2.4. Disseny de la proposta d'intervenció educativa

A continuació contextualitzo la meva proposta d'intervenció exposant els objectius, les àrees que es treballen i les competències emocionals que es desenvolupen en les dues sessions, així com també la temporització, els recursos emprats i l'espai, entre d'altres. Les dues sessions que porto a terme tenen com a principal objectiu treballar l'educació emocional amb dinàmiques diferents, concretament, plantejo un total de quatre activitats educatives.

A partir de la meua proposta comentar que he treballat diverses àrees extretes del Decret 181/2008 de 9 de setembre, on s'estableix l'ordenació dels ensenyaments del segon cicle de l'educació infantil. Concretament, aquestes han estat les següents:

1. Àrea de descoberta d'un mateix i dels altres
 - Fomentar les relacions i l'exploració d'un mateix i dels altres, desenvolupant les habilitats d'expressió, d'afectivitat, sensorials i emocionals.
 - Donar importància al cos i al moviment a través del joc, permetent incorporar l'espontaneïtat en l'acció amb les emocions i el pensament, influint positivament al seu desenvolupament social i personal.

2. Àrea de descoberta de l'entorn
 - Fomentar la curiositat i el raonament enfront a nous coneixements a través d'explicacions i objectes que els creen curiositat i interès.
 - Coneixement i valoració de les normes de convivència amb l'entorn social, construint relacions amb respecte i col·laboració amb les persones.

3. Àrea de comunicació i llenguatges
 - Experimentar els diferents usos dels llenguatges, amb un ambient que ho faciliti i on es pugui desenvolupar i fomentar la comunicació verbal i no verbal. És imprescindible tenir una relació afectiva entre l'infant i l'adult i entre els infants.
 - El llenguatge corporal, musical, matemàtic i plàstic ha de fomentar als infants el desenvolupament expressiu. L'adult ha d'escoltar, donar suport i acompanyar a l'infant en el seu procés creatiu, potenciant l'experimentació a través del moviment, els sons, la veu, els gestos, entre d'altres.

A continuació, exposo la meua proposta d'intervenció dividida en dues sessions. La primera té lloc el dia 5 d'abril i la segona el 6 d'abril.

Sessió 1

Activitat: "Un camaleó de cinc colors"	
Competències emocionals: Consciència emocional, regulació emocional, competència social i competències per a la vida i benestar.	
Recurs emprat: Conte, titelles.	Temporalitat: Aprox. 50 min.
<p>Objectius:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Identificar i comprendre les diferents emocions del personatge del conte (content, trist, espantat, enfadat i sorprès). • Adquirir vocabulari per denominar els estats emocionals i posar nom a les pròpies emocions. • Reconèixer i comprendre les emocions dels altres. • Reflexionar sobre la causa de l'emoció ("el perquè" potencia la gestió emocional). 	
Material: Titelles, imatges del camaleó amb les diferents emocions, paper i retoladors.	
<p>Descripció de l'activitat:</p> <p>Aquesta activitat consisteix en l'explicació d'un conte interpretat per titelles elaborades amb mitjons de colors, que simbolitzen les diferents emocions. Un cop explicat el conte, es penjaran a la pissarra les cinc imatges de les emocions del camaleó i es realitzaran preguntes de comprensió i identificació d'emocions. Finalment, es traurà d'una capsa, un per un, camaleons blancs amb les que hauran de pensar com se senten, dir per què i col·locar el seu camaleó blanc a l'emoció del camaleó corresponent.</p> <p>Per iniciar l'activitat, la mestra comunicarà als nens i nenes que seguin tots junts a terra perquè els explicarà un conte que té de protagonista un camaleó. Els preguntarà si coneixen què és un camaleó i es destacarà que és un animal que canvia de colors per remarcar el tret clau del conte. A continuació, es representarà el conte posant èmfasi en els aspectes emocionals i es farà participis als infants plantejant-los diverses preguntes com ara:</p>	

- Per què ha canviat de color?
- Què li ha passat?
- Com se sent?
- Quina emoció representa tal color?

En el transcurs de la història se'ls convidarà a gesticular, facial i corporalment, cadascuna de les emocions que van apareixent. Així doncs, els infants seran partícips al llarg de la interpretació del conte perquè es crearà una complicitat amb els titelles que els conduirà a posar nom a les emocions, reflexionar, expressar-se i desenvolupar la seva empatia. Un cop explicat el conte, es presentarà en imatges les cinc emocions del camaleó i es farà preguntes als nens i nenes similars a les anteriors per conèixer si han entès la història i perquè els infants reflexionin entorn l'emoció i situació del protagonista.

Per acabar, la mestra, a tall d'exemple, explicarà com se sent i el perquè i preguntarà a cadascun dels infants com se senten ells i què els ha passat per sentir-se així, per tal que pengin el seu camaleó blanc a la imatge de l'emoció amb la qual s'identifiquen. Tanmateix, si algun nen o nena s'identifica amb emocions negatives (trist, por o enuig) la mestra preguntarà què es pot fer per canviar l'emoció i afavorir l'ajuda entre iguals. El propòsit serà reflexionar sobre possibles solucions, tot remarcant que les emocions canvien.

Paper de l'adult:

El rol com a investigadora tindrà un paper actiu i participarà al llarg de tota l'activitat. Representarà el conte i realitzarà preguntes guia, per tal d'involucrar als infants i centrar l'atenció en els aspectes emocionals. Tanmateix, actuarà de model compartint la seva emoció i, a través de preguntes dirigides, convidarà als infants a identificar i reflexionar sobre les pròpies i les dels companys.

Sessió 2

Activitat: Endevinem les emocions	
Competències emocionals: Consciència emocional, regulació emocional, competència social i competències per a la vida i benestar.	
Recurs emprat: Joc i expressió corporal	Temporalitat: Aprox. 45 min
<p>Objectius:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Identificar i posar nom a les emocions que van sortir en la primera proposta (alegria, tristesa, sorpresa i enuig). • Reconèixer les característiques gestuals de cada emoció i els estats d'ànim en les expressions dels companys i companyes. • Expressar de manera facial i corporal les diferents emocions. • Reflexionar sobre situacions que poden originar les diverses emocions. 	
<p>Material: Un sobre gran amb quatre fotografies grans i expressives que representin l'enuig, l'alegria, la tristesa i la sorpresa. Una capsa amb un forat i diverses fotografies expressives que representin les diferents emocions escollides.</p>	
<p>Descripció de l'activitat:</p> <p>La següent activitat consisteix a realitzar una presentació de quatre de les emocions que es plantegen a la proposta, concretament la tristesa, l'alegria, la sorpresa i l'enuig les quals són emocions expressives per aquesta dinàmica. La investigadora mostrarà als infants quatre fotografies on apareixen les expressions que corresponen a cadascuna de les emocions esmentades i, a través de preguntes guia, els infants hauran d'identificar l'estat d'ànim, posar-li nom i reflexionar sobre aquesta emoció i algunes situacions viscudes que la generen. Un cop reconeguda l'emoció, es posarà èmfasi en els trets expressius que caracteritzen a cadascuna d'elles i la mestra farà de model per, entre tots, expressar-les gestual i corporalment.</p> <p>Finalment, es realitzarà un joc per imitar les emocions a través de l'expressió corporal i gestual a fi de reconèixer els estats d'ànim en les expressions dels altres. Per iniciar l'activitat, la mestra demanarà als nens i nenes que seguin a terra i els col·locarà formant un semicercle. Ella els ensenyarà un gran sobre amb les fotografies de les expressions esmentades, que anirà mostrant d'una a una, i mitjançant preguntes guia</p>	

crearà un diàleg on els infants puguin expressar el que pensen de les imatges. Algunes de les preguntes seran:

- Com està aquest nen o nena?
- Per què creieu que se sent així?
- Què podem fer perquè no se senti així?

En reconèixer l'emoció, la mestra els ajudarà a observar l'expressió gestual i corporal de la imatge fent ús de preguntes, com per exemple:

- Com té els ulls aquest nen o nena?
- Com estan les celles?
- Com té les mans?
- Se li veuen les dents?
- Com té la boca?

Una vegada observats els trets característics de l'emoció, es convidarà als nens i nenes a representar l'emoció gestual i corporalment per saber expressar-les i conèixer les emocions en els rostres dels altres. Aquest procés es realitzarà amb cadascuna de les quatre imatges.

Finalment, la mestra els comunicarà que faran un joc i seurà a tots els infants en cercle. Aquest consistirà en una capsa, amb un forat per ficar la mà, on hi haurà fotografies expressives de les emocions treballades. El nen o nena que tingui la capsa agafarà una imatge, que haurà de reconèixer i reproduir a través de l'expressió facial i corporal, mentre que la resta del grup haurà de respondre a la pregunta "com se sent?" tractant d'identificar l'estat d'ànim en l'expressió del company/a. En endevinar-ho, es preguntarà al nen o nena que té la fotografia "per què creu que se sent així", per tal de reflexionar i compartir situacions que puguin provocar aquestes expressions. La capsa anirà passant per tots els infants en sentit de les agulles del rellotge fins que finalitzi l'activitat.

Paper de l'adult:

El mestre tindrà un paper dinamitzador al llarg de tota l'activitat. Ell, a través de preguntes guia, conduirà als infants a presentar i expressar cadascuna de les

emocions i, durant el joc, adquirirà un rol d'observador actiu ja que encara que no participarà realitzarà preguntes dirigides per fer-los reflexionar i guiar l'exercici.

3.2.5 Aspectes ètics

En el transcurs de la recerca he tingut en compte diversos aspectes ètics que m'han acompanyat a l'hora d'elaborar la investigació, durant la recollida de dades i el seu tractament. Tal com s'esmenta a l'informe Belmont (1979), s'exposen tres principis ètics bàsics que s'han de tenir en compte en qualsevol investigació on participin persones. En primer lloc, cal tenir un tracte respectuós amb tots els individus. Seguidament, l'investigador ha de maximitzar els beneficis i disminuir els possibles danys en les persones implicades. Per últim, cal fer referència a la justícia amb un tractament igualitari i equitatiu. Aquests tres criteris els he procurat mantenir en tot el transcurs de la recerca.

Seguint el protocol sobre els aspectes ètics del Treball Final de Grau de la Universitat de Vic - Universitat Central de Catalunya, vaig preparar les autoritzacions pertinents per poder realitzar les observacions i les entrevistes pensades per a la recerca (annex 4.1).

Quant a les entrevistes, comentar que les persones participants han estat la mestra, la psicòloga i jo, on s'han tractat els infants i l'escola amb confidencialitat i respecte en tot moment. La participació en les dues entrevistes ha sigut voluntària, és a dir, sense cap pressió externa. Tal com he exposat anteriorment, a fi d'assegurar el màxim rigor en la recerca i en la recollida de dades he fet ús d'una gravadora de veu sempre amb un permís previ, tant de la mestra com de la psicòloga. Enregistrar les converses m'ha permès, a posteriori, transcriure-les per no mal interpretar ni tergiversar les aportacions de les dues participants, aspecte clau en l'anàlisi de les dades.

En segon lloc, i pel que fa a les observacions, cal dir que totes les referències a infants o a l'escola queda dins d'una confidencialitat de dades, ja que en tot moment he procurat garantir l'anonimat a través de substituir els seus noms reals per les seves inicials. Centrant-me en el propi rol com a investigadora, comentar que he mantingut una actitud de respecte envers les persones que han participat, és a dir, amb els infants, la mestra i la psicòloga, tractant amb la màxima cura possible a cadascú i sempre deixant que s'involucressin voluntàriament, sense cap pressió ni imposició per part meva com a investigadora.

3.2.6 Dificultats de la recerca

En aquest apartat voldria explicar diversos aspectes que han influït i que he hagut de fer front en la meua investigació. La primera dificultat que apareix es a l'hora de planificar i quadrar una entrevista amb la tutora, ja que per la Covid-19 va dificultar poder fer la trobada en dues ocasions. Al final, vam poder fer l'entrevista de manera virtual fora de l'horari escolar, on vam poder parlar sobre la proposta d'intervenció i l'educació emocional. Per altra banda, l'entrevista amb la psicòloga també va ser via telemàtica ja que ens va resultar molt complex acordar un dia i hora presencial atès que ella tenia un horari molt complert en la seva consulta.

El segon repte apareix en les observacions, ja que tot i que en un primer moment vaig presentar cinc propostes per realitzar durant cinc dies, degut a diferents dificultats causades per la Covid-19 i també per motius personals vaig haver d'adaptar aquesta planificació i concretar-la de la següent manera: dues propostes en dos dies. Malgrat aquests imprevistos, voldria comentar que en tot moment he procurat mantenir una actitud oberta i resolutiva davant les dificultats que han anat sorgint en el procés d'investigació ja que com a futura mestra és essencial ser flexible i adaptar-me el més ràpid possible a les situacions inesperades.

D'altra banda, comentar que m'hagués agradat poder disposar de més temps per realitzar les propostes d'intervenció. És a dir, el temps que m'ha ofert la tutora ha sigut limitat ja que, amb totes les baixes per la Covid-19 i la seva organització interna ha sigut impossible tenir molt més temps i personal per a les propostes d'intervenció. M'hagués agradat disposar de més temps per poder fer la meua proposta d'intervenció, però per la dinàmica de l'escola i la seva programació això va ser més limitat. Per aquest motiu, no vaig poder proposar elaborar un dibuix final en la primera proposta sobre el protagonista del conte i en l'última proposta acabar-la amb un massatge cooperatiu.

Per concloure, també voldria esmentar una última dificultat vinculada a la realització de la fonamentació teòrica. En aquest cas, voldria destacar que en certs moments m'ha costat saber com continuar i sovint m'he quedat estancada. No obstant això, gràcies a les tutories i a la orientació de la tutora he pogut reconduir i seguir endavant amb el treball amb més confiança.

3.2.7 Categorització

Pel que fa a la categorització, Krippendorff (2004) esmenta que l'anàlisi qualitatiu és una procés científic a través del qual s'examinen les dades recollides proporcionant nous coneixements i elements de comprensió i raonaments enfocats en una acció o un fenomen concret. No s'ha de perdre de vista els objectius de la investigació ja que aquests són els que guien la informació necessària i les decisions a prendre en el transcurs de tot el procés de recerca.

Per poder analitzar i interpretar la informació recollida he identificat diferents categories d'anàlisi per tal de poder donar significat a les dades i generar coneixement. Per concretar aquestes categories, he seguit diversos passos. Primerament, he realitzat la transcripció de les dues entrevistes, he elaborat el diari de camp i he omplert les dues graelles d'observació, organitzant així tots els materials i documents. Tot seguit, he rellegit tots aquests documents a fi d'identificar temes emergents de les dades. En tercer lloc, he tornat a llegir tota la informació del marc teòric de la recerca per tal de vincular els temes amb els apartats que configuren la fonamentació teòrica i establir una bona relació amb el que diuen els autors i les dades recollides.

Finalment, he estructurat aquests temes en categories d'anàlisi definitives. Així doncs, les categories d'anàlisi que he emprat per a la present recerca han estat: a) Tipologia de les emocions b) La importància de l'educació emocional c) Aspectes organitzatius: l'espai i el temps d) El rol de l'adult.

Per acabar, apuntar que l'anàlisi de dades és un procés ampli i complex però també molt interessant, ja que permet identificar i relacionar conceptes entre la informació recollida a la pràctica i la teoria. A més, l'ús de diversos instruments i tècniques de recollida de dades m'ha permès fer una triangulació de la informació obtinguda a fi d'aportar rigor als resultats de la recerca i a les conclusions.

3.3 Anàlisi de dades i discussió

En aquest apartat em centro en elaborar un anàlisi de les dades recollides a través dels diferents instruments utilitzats, concretament, els documents de centre, les observacions, les entrevistes i les anotacions del diari de camp. Per poder analitzar la informació m'he centrat en quatre blocs: la tipologia d'emocions, la importància de l'educació emocional, aspectes organitzatius com ara l'espai i el temps, i el rol de l'adult.

Per tant, primerament em centro en la tipologia de les emocions tant primàries com secundàries. Seguidament, en la importància de l'educació emocional en l'àmbit escolar i en l'àmbit familiar. En tercer lloc, en els aspectes organitzatius com el temps i l'espai on es treballa l'educació emocional. I, finalment, en el paper de l'adult el qual acompanya en el desenvolupament emocional dels infants.

3.3.1 La tipologia de les emocions

Aquest primer apartat correspon a la tipologia de les emocions.

Un dels plantejaments de la recerca ha estat conèixer la tipologia de les emocions que formen part de la nostra vida quotidiana i que tenen una incidència directa en el desenvolupament de l'infant. És per això que en el transcurs del treball de camp he procurat investigar sobre les emocions treballades a l'etapa d'infantil.

Amb relació a això, i tenint en compte el Projecte Educatiu de Centre (PEC) de l'escola, puc afirmar que no es contempla l'educació emocional en el document oficial del centre, ni tampoc es concreta el temps o la importància que es destina al treball de les emocions. Així doncs, en el centre investigat i més concretament en el grup classe participant en la recerca, he evidenciat que el treball de les emocions apareix en el moment en què hi ha un conflicte a la classe o una situació concreta que cal gestionar. Per tant, el temps destinat al treball de les emocions depèn de si apareixen conflictes o situacions que cal tractar.

Tal com esmenta la professora a l'entrevista quan se li pregunta si existeix un espai estructurat i dedicat a l'educació emocional:

No que jo sàpiga amb aquest nom. Varem començar a dissenyar uns jocs i espais exteriors per dinamitzar només relacions de grup (...) L'escola dona molta importància a l'educació emocional des d'una vessant potser més transversal. Gran part de l'alumnat viuen situacions de violència intrafamiliar. Aquesta violència no sempre ha de ser un fet físic, potser violència econòmica, manca d'habitatge, poca estimulació familiar per manca de recursos o coneixements. (annex 2.2).

Així doncs, i encara que no hi ha un temps destinat al treball de l'educació emocional, per l'escola és un tret d'identitat important. És per això que la mestra afirma que és un tema molt important com per implantar un espai dedicat a les emocions i treballar-ho d'una manera més organitzada i recurrent.

Partint d'aquesta realitat de l'escola, a l'hora de dissenyar la proposta d'intervenció educativa prenc la decisió de proposar dinàmiques on es treballin els diferents tipus d'emocions per tal d'aproximar aquest treball al grup classe. Així la proposta plantejada pretén ser una acció educativa rica i valuosa en coneixement i experiència per als infants per tal que puguin jugar, desenvolupar l'atenció en la dinàmica i establir un diàleg espontani vinculat a les emocions.

Tal com destaquen els autors Ekman (1990) i Plutchick (1980), les emocions es classifiquen en primàries i secundàries, les que es consideren emocions primàries com la ràbia, la por, la tristesa, l'alegria, el fàstic i la sorpresa. Seguidament a aquestes, deriven les emocions més secundàries com la gratitud, la nostàlgia, la vergonya, la culpabilitat, l'admiració, entre d'altres.

Per tant, és important tenir en compte aquesta informació base sobre la tipologia d'emocions ja que a l'hora d'elaborar les dinàmiques per a treballar-les a l'escola cal classificar i prioritzar les primàries de les secundàries, atès que esdevenen emocions que els infants experimenten en el seu dia a dia. D'aquesta manera, els estarem donant els recursos i els coneixements per entendre i gestionar les diferents situacions o conflictes que poden topar-se en la seva vida quotidiana.

Aquest propòsit és el que he procurat assolir principalment en la realització de la primera proposta d'intervenció, a fi que els infants poguessin anar adquirint el vocabulari per denominar les emocions. En un principi, al llarg de les observacions he detectat que a les seves converses els faltava lèxic per expressar els estats d'ànim i deien "està així"

mentre posaven cara de por. És a dir, el que feien els infants participants era descriure l'emoció sense posar-li nom i s'expressaven dient "està *malament*", "té *llàgrimes*" o utilitzaven altres termes com ara "està *espantat*", "*plora*". No obstant això, és cert que alguns dels infants ja feien ús del lèxic content, trist i enfadat. En el transcurs de la proposta, mica en mica han anat incorporant el vocabulari del conte i, a les converses, apareixen els termes por, sorpresa, trist, enfadat i content. Així doncs, han emprat correctament els termes treballats a fi de referir-se a les emocions i diferenciar-les.

3.3.2 La importància de l'educació emocional

En aquest apartat em centro en la importància de l'educació emocional i com influeix en el desenvolupament infantil. Cal tenir en compte dos referents teòrics destacats per la seva investigació sobre el desenvolupament infantil, Vygotsky i Piaget.

És important partir de la premissa que els infants aprenen a interactuar amb l'espai i la societat de manera més complexa a través de les seves imatges mentals, de la seva interpretació del món i de l'ús de les paraules, tal com exposa Piaget.

D'altra banda, Vygotsky (1933) comenta que per mitjà de les activitats socials l'infant aprèn a incorporar en el seu pensament eines culturals com el llenguatge, l'escriptura, l'art i altres intervencions socials. El desenvolupament cognitiu es desenvolupa principalment amb les interaccions socials.

Davant tota la informació extreta de les seves reflexions teòriques puc corroborar que en el desenvolupament infantil l'educació emocional és un àmbit amb una influència directa. Quant a la imatge d'un mateix, crear un espai on poder educar de diferents maneres les emocions aporta confiança i seguretat, un aprenentatge en la gestió emocional, potenciar el coneixement propi de cada infant i l'autoconcepte, creant així una bona autoestima.

Amb relació a això, la psicòloga infantil va esmentar el següent durant l'entrevista realitzada:

Per a mi és important treballar l'educació emocional en aquests àmbits ja que es troba molt descuidat, partint de la base per exemple en un centre d'educació especial, si que costa molt més veure aquesta part perquè estem més enfocats en què els infants siguin

socialment i siguin autònoms i que es puguin adaptar a la norma social, que no pas treballar l'educació emocional com a tal (annex 2.4).

A partir d'això, esmentar un fragment extret del currículum del 2n cicle de l'Educació Infantil, DECRET 181/2998:

La finalitat de l'educació infantil en els centres és contribuir al desenvolupament emocional i afectiu, físic i motor, social i cognitiu dels infants en col·laboració amb les seves famílies, proporcionant-los un clima i entorn de confiança on se sentin acollits i amb expectatives d'aprenentatge.

Referent a la meua intervenció, pel que fa a l'explicació del conte "Un camaleó de cinc colors", puc afirmar que els infants han tingut l'oportunitat d'identificar i comprendre les diferents emocions del personatge principal, adquirint així vocabulari per denominar els estats emocionals i reflexionant sobre les causes de les emocions que hi apareixen. Abans d'iniciar la representació i només presentar les titelles, els infants van saber identificar les cinc emocions del camaleó per l'expressió del seu rostre, i no només van atribuir-li nom a l'emoció sinó que alguns van començar a reflexionar sobre els trets facials característics i fer suposicions del perquè de la seva emoció.

El treball realitzat, doncs, ha promogut la reflexió sobre les causes de les emocions. Durant la representació del conte els infants han reflexionat molt sobre el perquè de cadascuna de les emocions que presentava el personatge. La majoria dels nens i nenes han rumiat sobre les situacions, accions i/o pensaments del protagonista, i els motius que han generat cadascuna de les seves emocions, com ara "*té por perquè no havia vist al camaleó*". En canvi, un grup reduït d'infants, en preguntar-los el perquè de les emocions, expressaven les seves teories inventades i vinculades a altres contextos més enllà del conte sobre les possibles causes que podien haver-les produït, com ara "*està content perquè li porten un regal*". Així doncs, tots i totes han tingut l'oportunitat de reflexionar sobre les causes que comporten l'aparició de certes emocions, promovent la imaginació, creativitat i la relació amb la pròpia vida quotidiana.

Per tant, en la proposta que he realitzat a l'escola ha facilitat el treball de les emocions a infantil perquè ha procurat treballar els diversos objectius i finalitats que l'educació emocional proposa assolir. Bisquerra (2010) plantejava que l'objectiu primordial d'aquesta educació consistia a crear consciència emocional, generar emocions positives i desenvolupar la capacitat d'automotivació. Aquestes habilitats que he volgut treballar en cadascuna de les activitats plantejades, on he observat que els infants han estat capaços de reconèixer i comprendre les pròpies emocions i les dels altres, mostrant

motivació per participar, tant en les dinàmiques com en les converses. En el transcurs de les activitats també s'han produït actituds de cooperació i respecte dels torns de paraula i dels punts de vista dels companys i companyes, la qual cosa ha promogut un treball també de les relacions socials en el si del grup. Així doncs, la proposta ha tingut com a finalitat promoure un treball per augmentar autoestima, comprendre el món emocional, ser capaços de gestionar les emocions i establir vincles amb els altres infants, essent les finalitats principals que persegueix l'educació emocional.

3.3.3. Aspectes organitzatius

En el següent apartat m'he focalitzat en els aspectes organitzatius de l'aula del grup classe investigat. És important tenir en compte l'organització de l'espai i del temps ja que és on he desenvolupat la primera dinàmica de la meua proposta d'intervenció.

En primer lloc, em centro a analitzar com és l'espai de l'aula investigada. Així doncs, per tal de poder entendre millor com es troba distribuïda la classe, faré una descripció de la mateixa. Entrant a l'aula a mà esquerra hi ha un espai dividit per dos mobles on es col·loquen els jocs que utilitzen durant el dia. Depenent què es vulgui treballar els jocs es troben classificats per temes: jocs matemàtics, jocs de comunicació i llenguatge, jocs artístics i jocs musicals. Seguidament, es troba un espai dinàmic destinat a fer petits projectes com poden ser debats sobre un tema que s'ha tractat a classe, llegir un conte, fer el bon dia, entre d'altres. Al costat, es troben petits racons destinats a l'exploració i al desenvolupament del pensament de l'infant, els quals, van variant de materials segons avança el curs com per exemple, el racó de la llum on es troben materials destinats a l'exploració com les capsas de llum, materials transparents de diferents colors i formes, llanternes, entre d'altres.

Fora de l'aula existeixen diferents racons compartits amb la classe del costat on els infants poden relacionar-se, investigar, dibuixar, llegir, entre d'altres. El fet que aquests racons es trobin fora de la classe però a la seva disposició fa que tinguin molt més espai, més varietat de racons on potenciar la seva concentració, interès i curiositat. Per tant, puc afirmar que aquesta organització de l'espai potencia la seguretat psíquica dels infants.

No obstant això, voldria esmentar una reflexió que vaig escriure en el diari de camp:

Tot i que considero que l'espai de l'aula és adient per a l'aprenentatge i la descoberta de l'infant, he trobat a faltar un racó dedicat a les emocions a fi de potenciar el seu interès en aquest àmbit (annex 3).

Amb relació a la distribució dels espais, i tal com esmenta la mestra en el transcurs de l'entrevista:

La disposició dels espais comuns conviden a estar-hi de manera tranquil·la i sempre hi ha varis racons fora d'aula per seure i parlar, llegir o compartir moments més tranquils o personals (...). De manera transversal es treballen estratègies de comunicació no violenta i efectiva, expressió d'emocions i necessitats, d'anàlisis de dificultats i possibles ajudes. A través dels espais es treballa la comunicació i expressió de desitjos i necessitats, així com validar les opinions i argumentacions (annex 2.2).

La meva proposta d'intervenció té com a base que siguin dinàmiques grupals, tal com esmenta Bisquerra (2011) és imprescindible per educar emocionalment que les dinàmiques que proposi el docent siguin grupals i la distribució dels infants es faci en forma de cercle o semicercle ja que així es potencia el contacte visual i corporal, l'escolta, la comunicació i la interacció de manera més fluida i atenta.

Amb relació a l'organització del temps, comentar que arran del treball de camp puc afirmar que l'organització del temps afavoreix el respecte dels ritmes de cada infant, proposant una varietat de propostes i de jocs a les estones lliures. És essencial que el docent destini temps per treballar els diferents àmbits planificats a l'horari i que també hi hagi temps lliure on puguin ser els mateixos infants els que decideixen quin tema volen explorar.

Per concloure, voldria remarcar que és molt important tenir una bona planificació i organització de l'espai i del temps destinat al desenvolupament dels infants ja que garanteix seguretat tant psíquica com física, com són les capacitats motrius, les habilitats creatives, sensorials i socials.

3.3.4. El rol de l'adult

En aquest apartat em centro en el rol del docent durant el desenvolupament emocional de l'infant, concretament en la importància que té i en l'acompanyament que li pot oferir en aquest procés de creixement i aprenentatge. Primerament, cal destacar que el paper del docent és essencial i aquest ha d'anar encaminat a estimular, enriquir i afavorir el desenvolupament de l'infant.

En relació amb això, voldria comentar que la persona adulta és un referent per a l'infant ja que és imprescindible per guiar, ajudar i acompanyar en el desenvolupament emocional de l'infant.

Quant al paper de l'adult, i tal com apareix en el PEC de l'escola:

Darrera de cada espai hi ha pensats uns continguts curriculars que l'infant ha de construir a partir del joc, la relació amb els iguals i l'acompanyament de l'adult. Aquest adult guia l'aprenentatge fent preguntes i suggeriments que estimulen el creixement individual i col·lectiu. (Escola el Tanit, 2022).

Tal com esmenta la psicòloga a l'entrevista, és l'adult el responsable d'aconseguir aquest treball de les emocions, i per fer-ho pot fer ús de diverses estratègies i/o recursos per generar aquests espais de debat i conversa amb els infants:

A través de targetes el nen li dona una a la professora i ella sap que vol parlar amb ella i llavors li pregunta "ho parlem ara o després?" (...). Una altra de les opcions són les llibretes de comunicació on l'infant escriu i dibuixa com s'ha sentit avui i després parla amb la professora. O fins i tot, fer petites assemblees amb cadascun, no més de 10 minuts, però és important per a conèixer que és el que els agrada i el que no, amb l'objectiu de conèixer al teu alumnat i poder gestionar millor i potenciar el vincle amb cadascun d'ells (annex 2.4).

En el transcurs de la investigació he evidenciat que el rol dels docents és clau a l'hora de promoure uns processos d'ensenyament i aprenentatge que facilitin el treball i l'adquisició de comportaments i valors. Tal com esmenten Bach i Darder (2002) tenir una actitud emocionalment treballada és primordial per poder educar, la qual cosa promou un comportament responsable, proper, flexible i honest.

Vinculat al rol de l'adult, la mestra de l'escola em va comentar el següent durant l'entrevista:

Moltes mestres del centre estan formades en escola sistèmica i escola viva. Aquest fet fa que abordin la gestió emocional i el benestar de l'infant d'una manera prioritària. De manera transversal es treballen estratègies de comunicació no violenta i efectiva, expressió d'emocions i necessitats, d'anàlisis de dificultats i possibles ajudes. A través dels espais es treballa la comunicació i expressió de desitjos i necessitats, així com validar les opinions i argumentacions. Es donen eines de treball conjunt. Aquest fet no s'aborda d'una manera aïllada, sinó dins les mateixes programacions didàctiques (annex 2.2).

Referent això, a l'aula investigada el paper de la mestra té un rol molt marcat i s'encarrega de guiar i acompanyar en la gestió de les diferents situacions que es poden trobar dins l'aula. He pogut observar que els infants busquen molt l'atenció i la participació de la mestra a l'hora de fer qualsevol dinàmica.

Per concloure, i centrant-me en el rol que vaig adoptar durant la proposta d'intervenció, esmentar que he adoptat el rol de la tutora, guiant i acompanyant en tot moment la dinàmica proposada.

4. Conclusions

El present apartat correspon a les conclusions de la recerca, on procuraré donar resposta a la pregunta d'investigació i als objectius plantejats.

Abans, però, voldria esmentar que com a professionals de l'educació és fonamental emfatitzar la importància d'educar emocionalment els nens i nenes a totes les edats per tal de promoure la creació d'una identitat positiva i d'un benestar i seguretat emocional. Els professionals, tenen clar que treballar les emocions ajuda als infants a ser més feliços i racionals perquè els hi permet conèixer-se, tenir més control dels seus estats d'ànim, sentir major acceptació per si mateixos i els altres, i augmenta la seva capacitat d'aprenentatge.

No obstant això, i malgrat reconèixer els beneficis que aporta l'educació emocional pel desenvolupament integral dels infants, puc afirmar que en el transcurs de la cerca bibliogràfica realitzada la majoria de les investigacions fan referència a l'etapa d'educació primària on es mostra un gran ventall de possibilitats per treballar les emocions. Tanmateix, i respecte a l'etapa infantil, l'oferta de d'experiències i propostes és menys habitual.

En conseqüència, en el meu Treball Final de Grau he intentat aportar informació contrastada sobre què és l'educació emocional, quins objectius persegueix, com es pot desenvolupar a Educació Infantil i, per corroborar els efectes positius que defensa, he confeccionat una proposta d'intervenció fent ús dels recursos adients i potenciant aquelles capacitats considerades indispensables per poder arribar a portar a la pràctica un treball sobre educació emocional de qualitat.

Els recursos que he fet servir durant la intervenció, tant la tutora com jo, considerem que són estratègies interessants per introduir l'educació emocional a Infantil ja que han estat instruments molt rics i adients per treballar les emocions i l'autoestima. A la pràctica, he observat que els materials eren realment funcionals perquè han generat interacció, han facilitat l'exteriorització i regulació d'emocions, han afavorit el desenvolupament de l'empatia i han fomentat el benestar en els alumnes, entre altres aspectes. He observat que l'ús de titelles ha estat un component clau per desenvolupar l'empatia, exterioritzar els sentiments i canalitzar les emocions.

Els infants no només s'han posat en lloc dels personatges i han raonat sobre les seves emocions, les causes que les han originat i solucions per evadir els sentiments negatius

sinó també han compartit i reflexionat sobre les pròpies emocions i les dels altres, han après a identificar i representar els trets gestuals de cada emoció i han adquirit tècniques, raonades entre tots o plantejades a la narració, per aprendre a canalitzar les emocions. A més, pel que fa el joc, ha potenciat el contacte i la interacció, ha augmentat la confiança, ha afavorit l'autoconcepte positiu i ha produït benestar.

En referència a la metodologia, ha estat tot un encert plantejar activitats vivencials on els infants desenvolupessin un rol actiu ja que he vist que no es pot concebre una educació emocional si les activitats proposades no promouen la participació i els nens i nenes no són protagonistes. La interacció dels alumnes i les diverses maneres d'expressió han estat factors clau per poder crear consciència i regular les emocions, desenvolupar l'empatia, incrementar la confiança i fomentar l'autoestima. Aquestes habilitats no s'haurien assolit si els infants no haguessin participat, tingut contacte entre ells, dialogat sobre les pròpies emocions i les dels altres, valorat els seus aspectes positius i posat en pràctica actituds d'escolta i suport.

Tanmateix, un altre aspecte que ha afavorit tota aquesta interacció i empatia ha estat el plantejament d'activitats grupals, imprescindible per promoure l'educació emocional fer activitats en grup i, convenient, distribuir als infants en forma de cercle, per tal de potenciar el diàleg. En posar a la pràctica la proposta, he pogut confirmar que l'organització en grup és un aspecte important perquè ajuda a incrementar la comunicació entre els alumnes, la cooperació i actitud d'ajuda, la confiança per expressar-se i, a més, potencia el desenvolupament d'habilitats comunicatives, com saber dialogar, escoltar i respectar el torn.

En definitiva, considero que la proposta d'intervenció ha resultat personalment satisfactòria ja que han permès treballar els objectius de les dues dinàmiques proposades on els alumnes han desenvolupat les cinc competències necessàries per garantir una educació emocionalment completa. La primera competència que han adquirit ha estat la consciència emocional perquè els diàlegs recollits demostren que els infants han estat capaços de reconèixer i comprendre les pròpies emocions, així com identificar i mostrar empatia per les emocions dels personatges i companys i companyes. Una segona competència assolida ha estat aprendre a regular les emocions, que ha estat possible gràcies a les tècniques ofertes pels titelles, les solucions compartides per fer front a les emocions negatives i l'exteriorització d'emocions.

Tanmateix, s'ha vist desenvolupada la competència d'autonomia emocional perquè, inclús els més insegurs i vergonyosos, han estat capaços de valorar aspectes positius de si mateixos o dels altres i s'han motivat a participar en les activitats i converses. Crear activitats grupals, ha facilitat el desenvolupament de la competència social perquè els infants han mantingut converses amb els companys i companyes, han expressat les pròpies opinions i respectat les dels altres, hi ha hagut moments de cooperació i suport, s'ha aconseguit l'escolta activa, entre d'altres. Finalment, s'ha aconseguit que els infants adquirissin una cinquena habilitat que és coneix com ser competent per a la vida i el benestar, on s'engloba la capacitat de prendre decisions, demanar ajuda i gaudir del benestar.

Per concloure, vull mencionar que he quedat molt satisfeta d'aquest treball per diversos motius. En primer lloc, ha estat gratificat veure realitzats tots els objectius que m'havia proposat a l'inici de la investigació i que la meva proposta compleixi amb els requisits d'una educació emocional completa.

Finalment, fer aquest treball, ha estat molt profitós en la meva formació de mestra perquè he après a realitzar un procés de recerca, anàlisi i interpretació de resultats que considero que ha de formar part de la tasca docent per a qualsevol camp. El procés m'ha aportat tècniques que em serviran per iniciar altres recerques perquè el camí de la formació permanent no es pot perdre i, com a mestra, és indispensable tenir interès per saber més, ganes d'innovar i millorar i coneixements per reflexionar i avaluar la pròpia pràctica.

5. Bibliografia consultada

- Arca.M., Segura.M, (Ed) (2007) *Educación las Emociones y los sentimientos*. Madrid: Narcea, S.A.
<https://books.google.es/books?id=V10M6Zp1q3YC&printsec=frontcover&dq=dICCIONARIO+DE+LOS+SENTIMIENTOS&hl=es&sa=X&ei=ELYEVYU9Ocf2UvODgrAM&ved=0CCEQ6AEwAA#v=onepage&q=dICCIONARIO%20DE%20LOS%20SENTIMIENTOS&f=false>
- Ballesté, M. (2012) *La emoción. Significado, naturaleza y tipos de emociones*.
<http://www.codigo-psi.com/2012/12/la-emocion-significado-naturaleza-y.html>
- Bisquerra, Rafael (coord.); Punset, Eduard; Mora, Francisco; García Navarro, Esther; López- Cassà, Èlia; Peérez- González, Juan Carlos; Lantieri, Linda;Nambiar, Madhavi;Aguilera, Pilar; Segovia, Nieves; Planells, Octavi. (2012). *Com educar les emocions? La intel·ligència emocional en la infància i adolescència*. Esplugues de Llobregat (Barcelona): Hospital Sant Joan de Déu.
www.faroshsjd.net
- Bisquerra, R. (2010) *Educación emocional y bienestar*. Madrid: Wolters Kluwer.
- Bisquerra, R. (2003) "Educación Emocional y competencias básicas para la vida" a Revista de Investigación Educativa, p.7-43.
http://jordandesajonia.edu.co/site/images/stories/colegio/fasfoper/2014/infantil/m_anejo_de_emociones/inteligencia.pdf
- Bizquerra,L., Pérez,N.(2012)."Educación Emocional: Estrategias para su puesta en pràctica" a Revista de Asociación de Inspectores de Educación de España, p. 1-11.
- Carpena,A. (2010) "Desarrollo de las competencia emocionales en el marco escolar" Revista CEE Participación Educativa, p. 40-57.
- Carpena, A. (2001). *Educació socioemocional a primària*. Vic: Eumo.

- Decret 181/2008, de 9 de setembre, pel qual s'estableix l'ordenació dels ensenyaments del segon cicle de l'educació infantil, diari Oficial de la Generalitat de Catalunya núm. 5216. (2008) [obra legal].
- Decret (181/2008). Ordenació dels ensenyaments del segon cicle d'Educació Infantil. Generalitat de Catalunya. http://dogc.gencat.cat/ca/pdogc_canals_interns/pdogc_resultats_fitxa/?documentId=516475&language=ca_ES&action=fitxa
- El desplegament del currículum i la programació al segon cicle d'Educació Infantil. Generalitat de Catalunya. http://www.xtec.cat/alfresco/d/d/workspace/SpacesStore/3c7ac774-2e4b-436d-b7fd-8a68fbc6eb8d/curriculum_programacio_2cicle_infantil.pdf
- Fernández Abascal, E.G., Chóliz, M., Palmero, F. y Martínez, F. (1997). *Cuaderno de prácticas de motivación y emoción*. Madrid: Pirámide
- Goleman, D. (Ed) (1995). *Intel·ligència Emocional*. Barcelona: Kairós <https://books.google.es/books?id=xElsnlq0phMC&pg=PA246&dq=que+son+les+emocions&hl=es&sa=X&ei=qjEAVduOGIG6UJKkhPgB&ved=0CGsQ6AEwCA#v=onepage&q=que%20son%20les%20emocions&f=false>
- Goleman, D. (1996). *Inteligencia Emocional*. Barcelona: Kairós.
- Güell, M. (2013). *¿Tengo inteligencia emocional?*. Barcelona: Paidós.
- Joan, M.(Ed) (2005). *Estudi de llengua i literatura catalanes*. Barcelona: Abadia de Montserrat. <https://books.google.es/books?id=VnhQKHgM1K0C&printsec=frontcover&hl=es#v=onepage&q&f=false>
- López, M., Marina, J.A. (2000) *Diccionario de los sentimientos*. Barcelona: Anagrama.

- López Cassà, É. (2011). *Educación las emociones en la infancia (de 0 a 6 años). Reflexiones y propuestas prácticas*. Madrid: Wolters Kluwer.
- López, M.E., Gonzalez, M.F.(Ed.) (2003). *Inteligencia emocional: Pasos para elevar el potencial infantil*. Colombia: Gamma.
<https://books.google.es/books?id=vovb6enLXHUC&printsec=frontcover&dq=educacion+emocional&hl=es&sa=X&ei=V0QAVZzuL4HsULzYgsgB&ved=0CF4Q6AEwCA#v=onepage&q=educacion%20emocional&f=false>
- Otero, V. M.(2007). *La Inteligencia Afectiva*. Madrid: CCS.
- Palou,S. (2004). *Sentir y crecer. El crecimiento emocional en la infancia. Propuestas educativas*. Barcelona: Graó.
- Peñaranda, D., Vercher,V.J., Nogales, F.V.,i Beltrán A.(2007).*Temari volum 1:Educació Infantil. Cos de mestres*. València: CEP
- Punset, E (2008) Blog de Eduard Punset: *¿Por qué nos emocionamos?*.
<http://www.eduardpunset.es/420/charlas-con/por-que-nos-emocionamos>.
- Reeve, J. (1995). *Motivación y Emoción*. Madrid: McGraw Hill
- Stake, R. (1999). *Investigación con estudio de casos (2ª ed.)*. Morata.
- Simons, H. (2011). *El estudio de caso: teoría y práctica*. Morata.
- Viladot, M.A. (2009) *Educación les emocions*. Barcelona: UOC.

ANNEXOS

TREBALL FINAL DE GRAU

Índex

1. Observacions.....	57
1.1. Model de la graella d'observació	57
1.2. Observació sessió 1 de la proposta d'intervenció	57
1.3. Observació sessió 2 de la proposta d'intervenció	58
2. Entrevistes	61
2.1. Model de l'entrevista amb la mestra.....	61
2.2. Transcripció de l'entrevista amb la mestra	61
2.3. Model de l'entrevista amb la psicòloga.....	63
2.4. Transcripció de l'entrevista amb la psicòloga.....	64
3. Diari de camp.....	67
4. Aspectes ètics en la recerca – Autoritzacions.....	78
4.1. Autoritzacions per la recollida de dades en les observacions i entrevistes	78
5. Categories d'anàlisi i discussió de les dades obtingudes	81
6. Conte representat amb titelles a la primera sessió	81

1. Observacions

1.1. Model de la graella d'observació

Curs:	Dia:
Hora inici:	Hora final:

Activitat:	
Competències emocionals:	Recurs emprat:
Objectius:	
Temporalitat:	Material:
Descripció de l'activitat:	
Paper del mestre:	

1.2. Observació sessió 1 de la proposta d'intervenció

Curs: P-5	Dia: 05/04/2022
Hora inici: 15:20h	Hora final: 16:10h

Activitat: "Un camaleó de cinc colors"	
Competències emocionals:	Recurs emprat:
Consciència emocional, regulació emocional, competència social i competències per a la vida i benestar.	Conte, titelles i llenguatge plàstic.

<p>Objectius:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Identificar i comprendre les diferents emocions del personatge del conte (content, trist, espantat, enfadat i sorprès). • Adquirir vocabulari per denominar els estats emocionals i posar nom a les pròpies emocions. • Reconèixer i comprendre les emocions dels altres. • Reflexionar sobre la causa de l'emoció ("el perquè" potencia la gestió emocional). 	
<p>Temporalitat: L'activitat a tingut una durada de 50 minuts aproximadament.</p>	<p>Material: Titelles, imatges del camaleó amb les diferents emocions.</p>
<p>Descripció de l'activitat:</p> <p>La següent activitat consisteix en l'explicació d'un conte interpretat per titelles elaborades amb mitjons de colors, que simbolitzen les diferents emocions. Primerament, es fa un petit diàleg presentant el protagonista del conte i preguntant si coneixen que és un camaleó. Seguidament, es representa el conte alhora que es plantegen preguntes fent participants als alumnes. Un cop explicat el conte, es penja a la pissarra les cinc imatges de les emocions del camaleó i es realitzen preguntes de comprensió i identificació d'emocions. Finalment, es treu d'una capsula, un per un, camaleons blancs amb les que han de pensar com se senten, dir per què i col·locar el seu camaleó blanc a l'emoció del camaleó corresponent.</p>	
<p>Paper del mestre:</p> <p>En aquesta sessió el rol com a investigadora és tenir un paper actiu, participant en tota l'activitat. Abans del conte, hem tingut un primer contacte amb el personatge principal del conte elaborant un petit diàleg a través de preguntes guia com: com és un camaleó? On viuen? entre d'altres. Un cop acabar el conte, es convida als infants a identificar i reflexionar sobre les pròpies i les dels companys.</p>	

1.3. Observació sessió 2 de la proposta d'intervenció

Curs: P-5	Dia: 06/04/2022
Hora inici: 15:15h	Hora final: 16h

Activitat: "Endevinem les emocions"	
Competències emocionals: Consciència emocional, regulació emocional, competència social i competències per a la vida i benestar.	Recurs emprat: Joc i expressió corporal.
Objectius: <ul style="list-style-type: none"> • Identificar i posar nom a les emocions que van sortir en la primera proposta (alegria, tristesa, sorpresa i enuig). • Reconèixer les característiques gestuals de cada emoció i els estats d'ànim en les expressions dels companys i companyes. • Expressar de manera facial i corporal les diferents emocions. • Reflexionar sobre situacions que poden originar les diverses emocions. 	
Temporalitat: La durada d'aquesta activitat són 45 minuts aproximadament.	Material: Un sobre gran amb quatre fotografies grans i expressives que representin l'enuig, l'alegria, la tristesa i la sorpresa. Una capsa amb un forat i diverses fotografies expressives que representin les diferents emocions escollides.
Descripció de l'activitat: La següent activitat consisteix a realitzar una presentació de quatre de les emocions que es plantegen a la proposta, concretament la tristesa, l'alegria, la sorpresa i l'enuig. Primerament, mostro als infants quatre fotografies on apareixen les expressions que corresponen a cadascuna de les emocions esmentades i, a través de preguntes guia, els infants han d'identificar l'estat d'ànim, posar-li nom i reflexionar sobre aquesta emoció i algunes situacions viscudes que la generen. Un cop reconeguda l'emoció, es posarà èmfasi en	

els trets expressius que caracteritzen a cadascuna d'elles i entre tots, expressar-les gestual i corporalment.

Finalment, es realitzarà un joc per imitar les emocions a través de l'expressió corporal i gestual a fi de reconèixer els estats d'ànim en les expressions dels altres. Per iniciar l'activitat, demano als nens i nenes que seguin a terra formant un semicercle. Ensenyo un gran sobre amb les fotografies de les expressions esmentades, que s'anirà mostrant d'una a una, i mitjançant preguntes guia es crea un diàleg on els infants puguin expressar el que pensen de les imatges.

Algunes de les preguntes són:

- Com està aquest nen o nena?
- Per què creieu que se sent així?
- Què podem fer perquè no se senti així?

En reconèixer l'emoció, ajudaré a observar l'expressió gestual i corporal de la imatge fent ús de preguntes, com per exemple:

- Com té els ulls aquest nen o nena?
- Com estan les celles?
- Com té les mans?
- Se li veuen les dents?
- Com té la boca?

Una vegada observats els trets característics de l'emoció, convidaré als nens i nenes a representar l'emoció gestual i corporalment per saber expressar-les i conèixer les emocions en els rostres dels altres. Aquest procés es realitza amb cadascuna de les quatre imatges.

Finalment, els hi comunico que farem un joc i seurem en cercle. Aquest consisteix en una capsa, amb un forat per ficar la mà, on hi haurà fotografies expressives de les emocions treballades. El nen o nena que tingui la capsa agafa una imatge, on ha de reconèixer i reproduir a través de l'expressió facial i corporal, mentre que la resta del grup ha de respondre a la pregunta "com se sent?" tractant d'identificar l'estat d'ànim en l'expressió del company/a. En endevinar-ho, es pregunta al nen o nena que té la fotografia "per què creu que se sent així", per tal de reflexionar i compartir situacions que puguin provocar aquestes expressions. La capsa va passant per tots els infants en sentit de les agulles del rellotge fins que finalitzi l'activitat.

Paper del mestre:

Com a investigadora tinc un paper dinamitzador en tota la dinàmica, realitzant preguntes guia on convida als infants a crear un diàleg on es presenta i s'expressa cadascuna de les emocions.

2. Entrevistes

2.1. Model de l'entrevista amb la mestra

Dades generals

Dia entrevista:

Durada entrevista:

Espai on es realitza l'entrevista:

Preguntes entrevista

- Em podries explicar breument la teva trajectòria professional?
- Quants anys portes en el centre?
- Hi ha un projecte en el centre sobre l'educació emocional?
- Quin és el teu punt de vista sobre la importància de l'educació emocional a l'escola?
- El professorat està format en educació emocional?
- Hi ha interès per part del professorat i de l'escola en treballar les emocions a les aules?
- Es fa algun treball d'educació emocional amb les famílies i l'escola conjuntament? Quin?
- Existeix algun objectius i/o previsions de futur de cara a treballar o incorporar l'educació emocional?

2.2. Transcripció de l'entrevista amb la mestra

Dades generals

Dia entrevista: 22/03/2022

Durada entrevista: Aproximadament 30 minuts

Espai on es realitza l'entrevista: A través d'una videoconferència

Prequntes entrevista

N: Em podries explicar breument la teva trajectòria professional?

B: Duc treballant de mestra en centres d'educació infantil des de fa 20 anys. He treballat 1 any a Formentera, 6 anys a Brasil i la resta a Barcelona i Santa Coloma de Gramenet. He treballat sempre com tutora de classe, menys a Brasil on vaig treballar com especialista de llengua espanyola.

N: Quants anys portes en el centre?

B: Aquest és el 4 curs.

N: Hi ha un projecte en el centre sobre l'educació emocional?

B: No que jo sàpiga amb aquest nom. Vàrem començar a dissenyar uns jocs i espais exteriors per dinamitzar només relacions de grup i fomentar altres jocs més enllà de la pilota. Hi ha tot un programa a l'hora del menjador (ja que surten molts conflictes a l'hora d'esbarjo) per treballar dinàmiques positives de treball.

N: Quin és el teu punt de vista sobre la importància de l'educació emocional a l'escola?

B: L'escola dona molta importància a l'educació emocional des d'un vessant potser més transversal. Gran part de l'alumnat viuen situacions de violència intrafamiliar. Aquesta violència no sempre ha de ser un fet físic, potser violència econòmica, manca d'habitatge, poca estimulació familiar per manca de recursos o coneixements. Aquest fet és considerat a l'hora d'abordar les possibles problemàtiques o problemes de convivència que sorgeixen.

N: El professorat està format en educació emocional?

B: No ho sé. En tot cas seria format de manera personal o individual i no com claustre, aquests darrers 4 anys la formació ha estat de caràcter més matemàtic i gestió de

l'espai.

N: Hi ha interès per part del professorat i de l'escola en treballar les emocions a les aules?

B: Només fa 4 anys que treballo al centre, i són percepcions meves. Moltes mestres del centre estan formades en escola sistèmica i escola viva. Aquest fet fa que abordi la gestió emocional i el benestar de l'infant d'una manera prioritària. De manera transversal es treballen estratègies de comunicació no violenta i efectiva, expressió d'emocions i necessitats, d'anàlisi de dificultats i possibles ajudes. A través dels espais es treballa la comunicació i expressió de desitjos i necessitats, així com validar les opinions i argumentacions. Es donen eines de treball conjunt. Aquest fet no s'aborda d'una manera aïllada, sinó dins les mateixes programacions didàctiques. No sé si hi ha una unitat concreta en un moment concret per treballar unes emocions concretes, però es prioritza sobretot una visió crítica dels fets i dels diferents materials. La disposició dels espais comuns conviden a estar-hi de manera tranquil·la i sempre hi ha diversos racons fora d'aula per seure i parlar, llegir o compartir moments més tranquils o personals.

N: Es fa algun treball d'educació emocional amb les famílies i l'escola conjuntament? Quin?

B: Actualment, l'escola ofereix tallers de gestió emocional a les famílies els dijous de tarda dins l'horari escolar, els pares s'han mostrat gratament satisfets.

A més es fan tallers o xerrades per les famílies sobre problemàtiques pròpies de la criança o l'educació dels seus infants: alimentació, límits i hàbits, cursos de català per famílies, programes de foment de la lectura familiar, activitats familiars fora del centre amb educadors entre d'altres.

N: Existeix algun objectius i/o previsions de futur de cara a treballar o incorporar l'educació emocional?

B: No hi tenc constància.

2.3. Model de l'entrevista amb la psicòloga

Dades generals

Dia entrevista:

Durada entrevista:

Espai on es realitza l'entrevista:

Preguntes entrevista

- Em podries explicar breument la teva trajectòria professional?
- Quants anys portes en el centre?
- Com influeix l'educació emocional en el desenvolupament integral dels infants?
- Quin és el teu punt de vista sobre la importància de l'educació emocional en els infants?
- Penses que és important treballar les emocions a les aules?
- Quin seria el rol de l'adult en l'aprenentatge i la gestió de les emocions dels infants?
- Es fa algun treball d'educació emocional amb les famílies i l'escola conjuntament amb el vostre centre? Quin?

2.4. [Transcripció de l'entrevista amb la psicòloga](#)

Dades generals

Dia entrevista: 04/04/2022

Durada entrevista: 1 hora aproximadament

Espai on es realitza l'entrevista: A través d'una videoconferència

Preguntes entrevista

N: Em podries explicar breument la teva trajectòria professional?

C: Primer vaig estudiar integració social, cicle grau superior, i d'aquí em vaig ficar en la part de salut mental a partir d'estudiar el cicle hi ha molts col·lectius amb aquest cicle com el CRAE o en Centre d'Atenció a menors, Logodependència, Salut mental, discapacitat, dones maltractades, gent sense sostre, etc. Llavors jo vaig començar a treballar amb discapacitat intel·lectual i trastorno mental greu. He estat com uns 12 anys treballant amb trastorn mental greu i discapacitat intel·lectual, tant per a l'ajuntament de Barcelona com per a consorci de servei socials, tant amb nens com amb

adults en diferents àmbits: àmbits de centre de dia, escoles ordinàries, escoles d'educació especial, centre residencial, etc. Mentre m'estava traient psicologia. Després faig un màster de psicopatologia clínica, més tard un màster per a intervenció en autismes, intervenció psicoeducativa, i el màster en psicologia general sanitària que m'habilita per a exercir a nivell privat.

Per a mi és important treballar l'educació emocional en aquests àmbits, ja que està molt descuidat, perquè partint de la base per exemple en un centre d'educació especial, sí que costa molt més veure aquesta part perquè estem més enfocats en què els nens siguin socialment i siguin autònoms i que s'adaptin a la norma social.

Llavors, en la meva trajectòria professional sobretot em trobo amb nens amb moltes ansietats post separació, moltes pors, autoestimes i autoconceptes molt baixos, a vegades ens oblidem que la base és l'autoestima i no, la base és l'autoconcepte i d'autoconceptes tenim molts: tenim l'autoconcepte físic, l'autoconcepte conceptual, social, estar satisfet amb el que tinc, aquesta falta de preocupacions, tot això és la base del teu pilar individual.

N: Quants anys portes en el centre?

C: Porto 6 anys.

N: Com influeix l'educació emocional en el desenvolupament integral dels infants?

C: En consulta, si no hi ha un trastorn de base els pares no continuen la consulta, veuen que hi ha dificultats, demanen una sèrie de pautes i ells ja fan. El percentatge d'adults que després tornen a anar a teràpia la majoria no s'acorden perquè de petits han anat i és pel que t'he comentat abans, al no tenir un trastorn diagnosticat deixen d'anar i després es reflecteix en la vida adulta, amb una autoestima baixa, hi ha una hiperresponsabilitat, hi ha una insatisfacció, un malestar emocional, un sofriment i això normalment, si es treballa en la infància el pronòstic no tindria aquests resultats. Té molt a veure la intel·ligència emocional amb el desenvolupament del nen, a part, en l'àmbit social heretem moltíssimes creences com per ex. nenes amb el rol de salvadores, de cuidadores, malament veure que una dona tingui explosions d'ira, etc. En canvi, en un home, s'accepta socialment que sigui agressiu, però un home que plori? El relacionen amb vulnerabilitat i feblesa...de fet a mi em venen pares que em diuen "és que el meu fill és molt sensible plora per tot" tranquil, està bé que plori, tothom plora, és una forma d'expressió.

N: Quin és el teu punt de vista sobre la importància de l'educació emocional en els infants?

C: Estem en una societat avui dia i en el temps en el qual estem que tenim moltíssima informació i moltíssimes maneres d'informar-nos al nostre abast i no es fa un bon ús d'això, no se li posa la consciència que necessita, es queda en la superfície sobre el tema emocional, s'ensenya el que significa cada emoció, però realment en el missatge del dia a dia i en el qual el nen percebi aquesta acceptació per part per exemple dels seus pares que són les seves figures de referència, que molta gent no ho té en compte, i que són els seus miralls.

N: Penses que és important treballar les emocions a les aules?

C: Si, perquè passen la majoria del seu temps en el col·legi i a més ja no tant a nivell intrapersonal, que seria la consciència pròpia de les emocions i de la gestió emocional, si no aquí treballes la interpersonal, que és el compromís, la responsabilitat social, el com interactuo amb els companys, l'empatia i les seves limitis. L'important és saber expressar-se davant de "x" situacions que et generen malestar. El parlar des de l'emoció, som persones que normalment costa molt parlar des de l'emoció, com per ex. dir "m'he sentit així amb això que has fet". Llavors en classe és molt important si existeix un conflicte, primer cal intentar-lo tractar fora del grup classe i parlar amb ells per a veure que és el que ha passat, però també es pot agafar aquesta situació i plantejar-los en pla assemblea amb la resta de la classe una vegada s'hagi solucionat, perquè al final, s'aprèn per modelatge. D'aquesta manera, els fas als nens que identifiquin que és el que ha passat i que és el que farien és el seu lloc, que possibles solucions hi ha i al final així també es treballa l'ésser resolutiu davant diferents situacions difícils.

N: Quin seria el rol de l'adult en l'aprenentatge i la gestió de les emocions dels infants?

C: Davant de la situació anterior per exemple, fins que no aquesta el curs avançat no coneixem bé al nen, no se sap fins que punt un dels protagonistes o els dos té autoestima baixa i es poden sentir en evidència davant dels seus companys, i un dels consells que dono als professors és buscar diferents estratègies per al seu dia a dia. Per exemple, em trobo amb molts nens que volen expressar que és el que els passa, però són nens per exemple molt tímids, que els costa trobar el moment o aquesta unió amb la professora per a explicar-los que és el que els molesta, llavors jo sempre els dic que utilitzin estratègies visuals per ex. a través de targetes, el nen li dóna una targeta a la professora i ella sap que vol parlar amb ella i llavors li pregunta "ho parlem llaura

o després?" una altra de les opcions són les llibretes de comunicació on el nen escriu i dibuixa com m'he sentit avui i després ho parlem junts. O fins i tot fer petites assemblees amb cadascun, no més de 10 minuts, però és important per a conèixer que és el que els agrada fer que és el que no, amb l'objectiu de conèixer al teu alumnat i poder gestionar millor i potenciar el vinculo amb cadascun d'ells.

N: Es fa algun treball d'educació emocional amb les famílies i l'escola conjuntament amb el vostre centre? Quin?

C: Jo el que faig molt són coordinacions amb col·legis, crec que és super important fer un triangulo entre família professional i col·legi, perquè al final la terapeuta fa que col·legi i família facin una simbiosi a l'hora de treballar i que tinguin el mateix missatge per a aquest nen. Llavors, jo com a annex considero que és super important treballar-ho amb totes dues parts. Faig trobades amb professors, és igual l'edat, és a dir si em ve un nen de 3 anys que de 16. I amb la família es treballa molt, és importantíssim que tinguin clar l'objectiu que s'està treballant en sessió, que tinguin clars el que s'ha treballat, fer-los un feedback de recursos, d'estratègies de tècniques, que es proporcionen en visita, però que es posarà en practica en el seu dia a dia.

3. Diari de camp

12/11/2021

Avui he fet tutoria amb la Laura ja que vaig molt perduda. No sé per on començar la recerca i necessito que m'expliqui i poder aclarir dubtes. Hem comentat: els objectius pensats i els hem definit millor i els tres grans punts de marc teòric per començar a investigar. Estic contenta de començar aquesta aventura i amb molts nervis i inquietuds.

20/12/2021

Avui he fet tutoria amb la Laura per tal de parlar sobre les primeres correccions del marc teòric i millorar aquesta versió. Fins la segona setmana de gener hem quedat per presentar la versió "final" del marc teòric i començar el següent apartat de recollida de dades.

13/01/2022

Avui he parlat amb la tutora de la classe on tinc pensat fer la meva intervenció. L'he explicat una mica la meva idea i li ha agradat, l'únic que per tema Covid ha de consultar-ho ja que ara mateix la classe es troba confinada.

17/02/2022

Avui he parlat amb la mestra de l'escola per poder concertar una entrevista amb ella. Ara mateix em comenta que van una mica a "tope" però que més endavant li encantaria fer-la. Li he tornat a comentar com va per a poder fer la intervenció a classe i encara no tinc resposta clara. Em preocupa una mica la situació.

22/03/2022

Avui he tingut l'entrevista amb la mestra de la classe on vull fer la meva intervenció. Per tema de la Covid hem tingut que fer l'entrevista per videoconferència. Ha durat uns 40 minuts aproximadament. Hem parlat bastant però no considero que hagi tingut respostes concretes sobre l'educació emocional. A part de l'entrevista, hem parlat també sobre els racons de l'aula explicant modificacions i tot i que considero que l'espai de l'aula és adient per a l'aprenentatge i la descoberta de l'infant, he trobat a faltar un racó dedicat a les emocions a fi de potenciar el seu interès en aquest àmbit.

29/03/2022

Avui he tingut tutoria amb la Laura. M'ha explicat la part pràctica del treball i hem estat comentant l'entrevista que vaig tenir amb la mestra, ja que vaig sortir amb sensació de no haver tingut el resultat que pensava a nivell informatiu. Estic pensant en preguntar a una psicòloga que conec per poder contrastar informació i obtenir més punts de vista.

04/04/2022

Avui he pogut concertar una entrevista amb la psicòloga infantil. Ha tingut una durada de 50 minuts aproximadament i tinc molt bona sensació ja que penso que m'ha explicat molta informació sobre l'educació emocional, sobre com la tracta ella i petits mecanismes que com a futura mestra agraeixo. Estic molt emocionada.

05/04/2022

Avui he fet la meva primera proposta d'intervenció. He tingut menys temps del que m'hagés agradat, tot i això, estic molt contenta d'haver aconseguit quadrar-ho i fer-ho. A continuació, explicaré com va anar.

Per iniciar l'activitat, en primer lloc, vaig explicar als infants la meva presència a l'aula, tot comunicant-los que havia vingut a l'escola per explicar un conte que m'agradava molt i que volia que coneguessin; amb la finalitat de captar el seu interès, l'atenció i situar-los en l'activitat que es realitzaria. Sense dir-los res més, en sentir la paraula conte, els infants es van aixecar de les cadires i van seure formant una (u) o semicercle, que entenc que és el seu hàbit en la rutina de l'hora del conte, per tant, no em va caldre distribuir-los. En seure, un dels infants estranyat em va preguntar "*Si vols explicar un conte, perquè no el portes?*", i vaig aprofitar l'ocasió per comentar que explicaria un conte amb titelles i no calia llibre només necessitava la seva atenció. Aleshores, introduït el tema de les titelles, vaig aprofitar per preguntar si sabien que eren els titelles i si els havien explicat algun cop un conte amb aquestes. Un petit grup no coneixia que era un titella, la gran majoria no els hi havien explicat contes amb titelles i un grup reduït van compartir que a la biblioteca del barri explicaven contes amb titelles. Tanmateix, van comunicar que alguna mare feia ús de titelles per explicar contes, una nena les havia fet a tallers, un nen ens va explicar que eren "*com uns dibuixos de "muñecos" que li passaven coses*", una nena va afegir que eren molt divertits i reies i, finalment, uns quants van dir que els hi agradava molt. Així doncs, els hi vaig explicar que un titella era un ninot que feia de personatges dels contes i ens explicaven, parlant o amb gestos, una història perquè la poguessin veure o imaginar.

Llavors vaig mencionar que els titelles o personatges d'aquest conte eren camaleons i els hi vaig preguntar si algú coneixia quin animal era. Pocs infants van comunicar que no sabien que era un camaleó, altres van dir que si ho sabien però no havien vist cap, alguns altres van identificar els camaleons en pel·lícules com ara la "Rapunzel" on explicaven que el camaleó era verd però quan s'espantava canviava de color i, finalment, un dels infants va explicar que el camaleó era del color de les tortugues perquè el seu cosí tenia un camaleó a casa i li havia explicat que els camaleons tenien cinc dits però sembla que tinguin dos i canvien de color, no quan ells volen, quan tenen calor o tenen fred. Un altre infant va afegir que els camaleons canvien de color, quan tenen por, per poder amagar-se i també va comentar que mengen mosques, formigues i mosquits. I, per acabar, altres comentaris van estar que els ulls li sobresurten del cap i

miren tot a la vegada, tenen una cua llarga ”*como el regaliz*” i “*una llengua que surt ràpid i és super llarga on les mosques es queden enganxades com la cola*”. Aprofitant el diàleg sobre camaleons i les seves aportacions de canvi de color, els hi vaig explicar que el protagonista d'aquest conte es deia Leo i era un camaleó que canviava de color segons les emocions. Aleshores, vaig introduir el tema de les emocions formulant les preguntes “*Que penseu que són les emocions?*” “*Quines emocions coneixeu?*”. Els nens tenien coneixement de les emocions perquè em van comunicar que la mestra del menjador els havia explicat el conte del monstre de colors que també canviava de colors segons el que sentia al cor.

Alguns dels comentaris dels infants van ser els següents: “*les emocions són moltes coses que sentim com fred*”, “*No, el fred no és una emoció són coses boniques com l'amor, estimar*”, “*les emocions és quan el monstre es posava groc perquè estava content*”, “*les emocions són moltes plorar, content, l'amor*”, “*plorar no, es trist*”, “*a vegades podem estar tristos i no plorem o si*”, “*a mi m'agrada el monstre blau quan té por*”, “*les emocions poden ser bones o dolentes*”, “*el monstre tenia moltes emocions amor, content, por i no recordo més*” i “*trist però sense plorar*”, “*el monstre no sabia que eren les emocions*”, “*tots tenim emocions*”, “*les emocions no es veuen però al monstre sí perquè canvia de color*”, “*mi hermano tiene por porque es pequeño pero yo no*”, “*les emocions estan a dins de tots*”, “*vermell és que està enamorat*”, “*quan juguem amb els amics estem contents*”, “*quan estem contents a vegades posem les dents però a vegades no*”, “*a mi no m'agrada estar trista*”, “*les emocions són coses que sentim aquí*”, “*les emocions canvien*”, “*el monstre estava enfadat i és una emoció*”... Un cop establert el diàleg sobre la seva idea entorn del camaleó i les emocions, els hi vaig afirmar que ho havien dit molt bé, ja que les emocions són sensacions que sentim al nostre cor, aquestes canvien, tothom les tenim i havien dit moltes com tenir por, estar trist, estar content o alegre i estar enfadat o enutjat. També els hi vaig aclarir que les emocions les sentim a dins, al nostre cor, i el fred el sentim a fora a la nostra pell, per tant, no és una emoció.

A continuació, vaig treure el titella d'en Leo el camaleó i, com que canviava de veu segons el personatge o l'estat d'ànim, va ser ell el que es va presentar i va mencionar el títol del conte “*Un camaleó de cinc colors*”. En mencionar-ho un nen va preguntar si era com el monstre de colors i el camaleó li va explicar que ell era un rèptil i que potser els seus colors eren diferents però que canviava de color quan el seu cor sentia coses diferents com la tristesa, l'alegria, l'enuig, la sorpresa i la por. Vam comptar amb els dits que fossin cinc. Tot seguit, la titella Leo va explicar la seva història, jo vaig fer preguntes en algunes situacions perquè els infants s'expressessin o gesticulessin com ell estaria i

els nens i nenes anaven comunicant el que veien i feien els seus raonaments o preguntes en veu alta. Només iniciar el relat i començar a mostrar els diferents camaleons que vivien al bosc tropical, els nens i nenes van començar a identificar alguns colors i emocions del monstre de colors, van assenyalar els titelles i van dir si estaven tristes, contentes o tenien por pel seu color. Una nena em va preguntar perquè en Leo era gris i, aleshores, vaig dir que escoltés atentament la història perquè en Leo ho volia explicar ell. En aparèixer en Leo al conte perquè s'apaguessin quina era la seva expressió sempre els hi vaig dir que tenia molt mal geni i tots van posar cara d'enfadat sense que jo els hi digués com estava. Per poder explicar quines eren les frases que sempre deia en Leo vaig preguntar als nens i nenes com estava i quan em van dir enfadat i vam posar cara d'enfadats vaig mencionar les paraules amb l'entonació corresponent.

En Leo deia "*Qui vol ser amic d'uns animals que no saps ni de quin color són*" i molts nens i nenes ficats a la història van dir que ells si volien ser amics. En mencionar que una nit el soroll va despertar a en Leo, vaig preguntar com s'aixequen ells quan un soroll els desperta i la gran majoria va contestar que malament, enfadat i molt enfadat. La història continua i quan va arribar al bassal va aparèixer una cosa molt estranya, aleshores, vaig fer als nens i nenes diverses preguntes com ara (*què li ha passat?, per què ha canviat de color?, com se sent?*) i els animava a posar el rostre que tindria. Algunes de les respostes dels infants van ser: "*ja no és de color gris*", "*esta super enfadat*", "*no li agrada aquest color*", "*ell volia ser gris*", "*no li agrada estar enfadat*", "*vol el seu color*", "*ara està vermell*", "*s'ha posat vermell perquè esta enfadat*"... Quan en Berni, l'altre camaleó li va dir que estava enfadat i que respirés i pensés en coses agradables, vaig preguntar als infants quines coses agradables poden pensar per no estar enfadats i van respondre "*veure una peli*", "*el amor*", "*el futbol*", "*una abraçada*", "*no estar enfadat*", "*un petó de la mama*", "*anar al parc*", "*comprar un gelat*", "*jugar*", "*un regal*", "*anar al zoo*", "*el meu aniversari*" i molts nens i nenes van dir entreteniments o regals (un cotxe, la pel·lícula de frozen, una motxilla).

A la situació en què Leo va començar a tremolar-li la cua i es va tornar blau vaig tornar a preguntar (*què li ha passat?, per què ha canviat de color?, com se sent?*) i els nens i nenes em van respondre "*s'ha convertit en blau*", "*se li mou la cua*", "*no vol*", "*li han fet un susto*", "*te por*", "*esta així i posaven cara de por*"... Quan en Berni, l'altre camaleó li va dir que no s'espantés, que respirés i pensés que no li podia passar res dolent, vaig preguntar als nens i nenes que podia pensar per no tenir por i van respondre "*que no te por*", "*que era un amic*", "*que no hi ha monstres*", "*que hi havia llum*", "*que en Berni no era dolent*", "*que els fantasmes no existeixen*"... En el moment en què Leo cada cop se

sentia més petit i estrany vaig tornar a preguntar (*què li ha passat?, per què ha canviat de color?, com se sent?*) i els infants van respondre “*perquè està plorant*”, “*perquè no li agrada*”, “*està malament*”, “*no vol ser gris*”, “*està trist*”, “*té llàgrimes*”...I entre tots vam fer la cara que tindria en Leo. Quan en Berni, l'altre camaleó, li va dir que si estava segur de què li agradés estar sol o si estava trist perquè espantava als altres, els infants van respondre “*està trist perquè no tenia amics*”, “*esta trist perquè estava sol*”, “*estava enfadat*”, “*no m'agrada estar sol*”, “*espantava als altres*”, “*tenia mal geni*”, “*no li agradava els camaleons que canvien de color*”, “*no volia amics pero si que volia*”, “*a tots no ens agrada estar sols*”, “*estar sol és avorrit*”, “*fa por estar sol*”, “*a mi em dóna igual estar sol porque després ja no estic sol i ja està*”... Vaig continuar la història i en mencionar que en Leo va decidir canviar i en Berni li va dir a tothom de fer una visita a en Leo. Vaig sentir comentaris, com ara “*en Berni és el seu amic*”, “*en Leo canviara i tindrà molts amics*”, “*és molt bo el Berni*”, “*li vol ajudar*”. Quan tots van arribar a casa d'en Leo i es va posar verd, vaig aturar la història encetant la pregunta (*Per què creieu que en Leo es va posar verd?*) i els infants van reflexionar diversos comentaris, com ara “*perquè han vingut a veure'l*”, “*perquè s'ha espantat*”, “*perquè no s'ho esperava*”, “*perquè estava sol i ara ja no està sol*”, “*perquè li han vingut a veure i li han fet com un regal*”, “*perquè li han fet una sorpresa*”, “*està de color verd perquè abans estava gris de trist i ara està verd de sorpresa*”, “*té sorpresa perquè té la boca oberta*”, “*jo faig així quan tinc sorpresa com el Leo (obrint la boca)*”. I tot seguit, quan el Berni li va dir que la seva cara era de sorprès, vam imitar la cara de sorprès que tenia en Leo. Finalment, quan tots els camaleons volien ser amics de Leo i es van posar grocs, vaig preguntar (*Per què creieu que tots es van posar grocs?*) i els infants van fer les seves aportacions: “*com el monstre de colors quan estava content*”, “*està groc perquè té amics*”, “*el groc és de content*”, “*ja no està trist ara està groc de content*”, “*tots están contents*”, “*están contents perquè ara jugaran amb el Leo*”, “*están grocs perquè el Leo ja no és mal geni*”. En Leo els hi va dir a tots que si el groc era el color de l'alegria i vaig comunicar als infants que ho havien dit molt bé, que en Leo estava content però l'emoció de content es diu alegria i, entre tots, vam posar cara d'alegria per imitar als camaleons. Per acabar, en Leo va explicar que ara li agradava canviar de color i que canviava sovint per tenir molts sentiments al cor, va mencionar que no passava res per sentir-se trist per què pensant en coses agradables, tornava a ser feliç. Els nens i nenes em van comentar que no passava res per posar-se trist perquè, a vegades estem trist i després content i no estan trist per sempre i ells també pensaven en coses boniques com “*els petons*”, “*les pessigolles*”, “*les flors*”, “*anar al cine*”, “*la muntanya Russa*”, “*jugar a futbol*”, “*un regal*”, “*un cotxe*”, etc. Una vegada explicat el conte, per veure si comprenien les emocions i la història, vaig començar a treure, d'un a un, dibuixos del camaleó de colors representant emocions que apareixien

a la història i vaig realitzant les següents preguntes: *Com se sent en Leo quan està vermell? “estava enfadat perquè no volia ser vermell”, “estava enfadat perquè té cara d’enfadat”, “estava enfadat però es deia imuig”, “estava enfadat perquè es va mirar al charcu i volia ser gris”, “està enfadat perquè no li agradava el soroll”, “perquè un soroll molt fort va fer pum i el va despertar”, “està enfadat perquè no volia canviar de color... Què penseu que vol dir enfadat? “És quan no volem que ens facin una cosa”, “enfadat vol dir que té les celles així cap a avall”, “que està enfadat amb algú”, “que no li agrada”, “que no està content perquè no li han comprat el que volia”, “que està així perquè no li deixen jugar”, “quan un nen et fa un puñetás i a tu no t’agrada”, “quan et diuen anirem al parc i no vas”. Penseu que li agrada sentir-se enfadat? “No”(general) Què pot fer per no estar enfadat? “Pensar en coses boniques”, “pensar en una flor”, “tenir un globus”, “jugar amb els amics”, “el respirar amb el nas que deia el Berni”, “no pensar en estar enfadat”. Quan us enfadeu vosaltres? “cuando mi madre no me deja quedarme a ver la tele”, “quan un nen em pega al pati”, “quan em fan una cua, fa mal”, “quan no em deixen jugar a la play”, “quan els altres nens diuen coses que no són veritat”, “quan fan burla”, “quan la mare diu que toca menjador”... Finalment, hem representat amb l’expressió gestual l’enuig.*

Com està el Leo quan és blau? “tiene miedo”, “té por perquè no havia vist al camaleó”, “està espantat perquè és blau”, “té por perquè té la boca de por”, “té por perquè ha escoltat una veu”... Què és la por? “És quan hi ha un monstre que menja”, “quan alguna cosa te da miedo”, “els somnis dolents”, “una emoció”, “quan t’amagues”, “quan un nen s’espanta i crida”, “quan hi ha coses que es mouen”, “quan et volen fer mal”... Que pot fer per no tenir por? “parlar amb el camaleó”, “no cridar”, “pensar que no fa por”, “dir-li no em fas por”, “pensar que no hi ha dolents”, “pensar en coses boniques”... Que us fa por a vosaltres? “els somnis dolents”, “la peli de chuki”, “el maticuchillos”, “pujar a la muntanya rusa”, “veure una peli de morts”, “anar per la nit a donar un passeig”, “les fosques”, “els monstres”, “les coses que es mouen amb el vent”, “saltar d’un lloc alt”, “els fantasmes”, “els extraterrestres”... Per acabar, hem representat amb l’expressió gestual la por.

La tercera imatge que he mostrat ha estat el camaleó trist i he realitzat les següents preguntes: *com se sent? “està trist”, “està plorant”, “malament”... per què està trist? “perquè no volia amics”, “perquè estava sol”, “no canviava de color”, “els camaleons no l’estimen”, “ningú juga”, “perquè està plorant”, “perquè no volia estar sol” Creieu que li agrada sentir-se així? “No, perquè estar sol no és divertit”, “no perquè està plorant i no li agrada”, “a mi no m’agrada estar trista”, “no perquè ell pensava que no però sí que volia tenir amics”, “no li agrada”... Vosaltres quan esteu tristos? “si m’he caigut i ploro”,*

"quan estic malalt i no puc jugar", "quan venen unes amigues a casa i han de marxar", "quan la meva mare diu molt malament", "quan es va morir la tortuga i la vam enterrar", "quan el rei lleó mor sempre ploro". La següent imatge a presentar va ser la sorpresa on es van repetir les mateixes preguntes: Com se sent en Leo? "està bé de color verd", "el color verd és la sorpresa", "està verd perquè els amics han anat a casa seva", "té sorpresa perquè ja no esta sol", "té la boca així oberta i els ulls també de sorpresa", "té sorpresa perquè tots han vingut i li han dit hola Leo!", "ell estava mirant una altra cosa, no els havia vist i quan els ha vist es una sorpresa"... Què vol dir sorprès? "quan és el teu aniversari i et porten un regal i poses aquesta cara de sorpresa", "quan estàs a casa i ve un nen i no l'has vist quan el veus és una sorpresa perquè no ho sabies", "si et compren un pastís i no ho saps i després el veus és una sorpresa... Quan poseu vosaltres cara de sorprès? "si em fan una tarta de cumple", "quan em donen un regal i l'obro doncs poso la cara així", "que porti un regal el Pare Noel", "quan em compren un nino", "quan vaig al cinema"... I vam representar gestualment la cara de sorprès.

Finalment, l'ultima imatge que vaig mostrar va ser la de content i algunes respostes a les meves preguntes són aquestes: Com està el camaleó? "està groc perquè està content", "està content perquè té la boca així somriu", "està content perquè li han dit d'anar a jugar", "content perquè l'han vingut a visitar", "tots estaven contents perquè es van posar grocs", "es va posar content perquè li van dir que era amic", està content perquè ara li agrada canviar de color"... Què penseu que vol dir content? "quan somrius estàs content", "quan estàs jugant", "quan t'ho passes bé", "quan penses en coses boniques", "quan tens amics", "quan vas a un lloc i t'agrada molt", "quan estàs així (i posa cara de contenta)", "quan de vegades rius estàs contenta", "cuando te hacen cosquillas", "quan et compren un regal"... Quan us poseu contents vosaltres? "Si em porten un regal", "quan vaig al chiquipark", "quan les amigues venen al meu aniversari", "quan vaig a una festa", "si vaig a la fira", "quan les meves cosines van a la meva casa a dormir", "quan els cosins i jo fem la mona junts", "quan compren un gelat", "quan vaig al parc amb l'Adrià", "quan jugo amb les meves nines", "quan jugo a futbol", "quan jugo amb amics meus que no lluiten", "quan vaig de boda"... Finalment, vam representar l'expressió de content.

06/04/22

Per introduir aquesta segona activitat, com que era a la tarda i els infants estaven molt cansats i amb falta d'atenció, els hi vaig explicar que els hi ensenyaria unes imatges i havien d'estar atents a les meves preguntes perquè després faríem un joc. La motivació

del joc va donar efecte i quan els hi vaig demanar de seure a terra al pati formant una "u", van distribuir-se ràpidament. Per començar, vaig obrir un gran sobre on tenia les imatges de quatre infants de parvulari, de diverses cultures, que gesticulaven quatre de les emocions a treballar (alegria, sorpresa, tristesa i enuig) i vaig anar traient les fotografies d'una a una perquè poguessin comunicar el que observaven i imitar les expressions gestuals de cada emoció. La primera imatge que vaig agafar va ser l'alegria i els infants ràpidament em van dir que era una nena que estava contenta, llavors, per filar més prim, els hi vaig comentar quina emoció sentia el camaleó Leo quan estava content i em van donar tres respostes: "content", "alegria" i "groc". Així doncs, vaig especificar que la nena estava contenta i, per tant, l'emoció que sentia al seu cos era l'alegria.

Aleshores, per generar diàleg i reflexionar sobre l'emoció, vaig preguntar que creien que volia dir alegria i els nens i nenes em van explicar que l'alegria era.. *"quan juguem amb els amics", "ens ho estem passant bé", "fem una festa", "ens donen regals", "quan estem contentes perquè les cosines es queden a dormir", "quan tenim així la boca somrient", "quan anem al cine", "quan pensem en coses boniques", "si estem en algun lloc i ens estem rient, això vol dir alegria", "quan fem coses divertides, anar al Tibidabo", etc.* En identificar l'alegria, vaig obrir un breu diàleg on els nens i nenes van imaginar per què creien que se sentia així i em van explicar que *"perquè li han fet una sorpresa", "se'n va a la fira", "la seva germana li deixa jugar", "va al cine", "li han comprat la pel·lícula de frozen", "perquè havia guanyat el barça", "té una samarreta nova", "va a una boda"* etc.

Un cop van reflexionar sobre l'emoció i les causes, vaig centrar l'atenció en l'expressió gestual preguntant com tenia els ulls, la boca i les celles i, quan els nens i nenes van respondre, tots vam expressar l'alegria amb la cara i vaig preguntar com posaven ells el cos per també reproduir-la amb el cos. En explicar la primera imatge, vaig continuar el mateix procediment amb les altres tres. Quant a la imatge de la tristesa, el diàleg va ser el següent: *Com està aquest nen? "està plorant", "malament", "li ha passat alguna cosa dolenta", "està trist"... Què vol dir trist? "que li han fet mal", "que ell pensava anar a un lloc li han dit que no i s'ha posat a plorar", "que li ha passat una cosa dolenta", "que abans estava content però s'ha posat trist", "que té pena", "que li han tret una joguina i s'ha posat a plorar", "que li han deixat sol", "que té una cosa a dins que no li agrada i li fa estar trist"... Per què creieu que se sent així? "s'ha fet mal al pati", "ha caigut de cul", "la mare no li dona un petó", no volen que jugui a futbol", "l'han castigat per portar-se malament", "no vol anar a l'escola", "volia un gelat i no li han comprat", "s'ha punxat", "no li agrada l'entrepà que li ha donat la mare", "un nen li ha pegat", "volia la pel·lícula de frozen i no li han comprat"...* Tot seguit, vam parlar de com tenia els ulls, la boca i les

celles i vam expressar la tristesa amb la cara i també amb el cos. Els nens i nenes em van dir que quan estàs trist de vegades plores i de vegades no. La tercera emoció va ser l'enuig on es va establir la següent conversa: *Que li passa a aquesta nena? "està enfadada" Us recordeu com es diu l'emoció d'enfadat? Com estava el camaleó quan es posava de color vermell? "tenia ràbia", "mal geni", "molt malament", "enuig". I els hi vaig explicar que quan estem enfadats l'emoció que sentim al nostre cor es diu enuig i em van dir que era una paraula molt estranya. Què vol dir enuig? "estar enfadat", "quan el Leo estava vermell", "quan poses la cara així perquè t'han pegat", "quan et diuen mira que et compraré això i ala no t'ho compren", "quan posem la boca així", "cuando te quitan la play"... Per què creieu que aquesta nena està enutjada? "perquè té cara d'enfadat", "perquè no té amics", "perquè li han trencat la joguina i ara no té", "perquè volia anar al parc i tenia que ir a casa", "perquè volia menjar amb la seva mare i es queda al menjador", "perquè no le han invitado a un cumpleaños", porque no vol anar a dormir"... Tal com es va fer amb les altres imatges, vam estar parlant de com tenia els ulls, les mans, el nas, la boca i les celles i vam expressar l'enuig amb la cara i amb el cos. Finalment, vaig agafar la imatge de la sorpresa que, sense fer cap pregunta, em van dir que el nen tenia cara de sorpresa. Aleshores, els hi vaig preguntar que pensaven que era la sorpresa i em van contestar "és quan amaguen una cosa després la veus i ala sorpresa", "és quan obres la boca perquè és el teu aniversari i portaven un regal", "és quan, per exemple, tu volies una cosa i la mare la va a comprar i quan té la dóna és una sorpresa", "és quan venen a casa i tu no sabies que vindran"... I vaig plantejar la mateixa pregunta que amb les altres imatges, (per què creieu que el nen està sorprès?), els nens van contestar "perquè li han comprat un regal, perquè hi ha maduixes", "perquè li han comprat un cotxe", "perquè és el seu aniversari", "perquè se'n va de viatge", "perquè li han comprat una cosa que li agrada" etc. I, per acabar, vaig preguntar per l'expressió de la seva cara i vam representar l'emoció, que va ser la que menys dificultats van tindre per imitar. Després de reflexionar sobre les fotografies i expressar de manera facial i corporal les diferents emocions, vaig demanar als nens i nenes seure formant una rotllana perquè realitzaríem un joc d'endevinar. En treure la capsa de les expressions facials els hi vaig explicar que dins la caixa hi havia diferents fotografies de les emocions que havíem vist i vam recordar quines eren. Aleshores, els hi vaig explicar que passaria la capsa i el nen o nena que la tingués havia de mirar la fotografia i imitar l'emoció que sentia el nen de la imatge perquè els altres l'endevinessin. Els infants van entendre molt bé les normes i no van tenir dificultat per reproduir les expressions.*

20/04/2022

Avui he tingut tutoria amb la Laura i hem comentat com van anar les dues sessions de la proposta. Hem parlat i corregit la primera part enviada del marc pràctic i explicació de la última part. Estic amb nervis perquè ja estic veient que això està acabant i és una sensació rara. M'ha agradat molt fer la intervenció i les entrevistes perquè he après moltíssim.

4. Aspectes ètics en la recerca – Autoritzacions

4.1. Autoritzacions per la recollida de dades en les observacions i entrevistes

AUTORITZACIÓ

Ju. Bolau Sala amb DNI/NIE núm. 3997

(només cal emplenar les quatre darreres dígits del DNI/NIE a l'estructura sucosa baixa)

com a mestra tutora del grup autoritzo a l'estudiant:

..... Nesca Sorribet

a poder enregistrar i recollir dades sobre la/les següent/s activitat/s:

..... Entrevistes

Amb la única finalitat de la recollida i tractament de les dades per la realització del Treball Final de Grau de l'estudiant que forma part de la Facultat d'Educació, Traducció i Ciències Humanes de la Universitat de Vic – Universitat Central de Catalunya.

Signatura:

.....

Santa Coloma de Gramenet ... 22 ... de ... Maig ... de 2022

AUTORITZACIÓ

Jr. Constança Sanchez.....amb DNI/NIE núm. 3792

(només cal emplenar les quatre darreres xifres del DNI/NIE a sobre de la guifra (barres))

com a mestra tutora del grup autorizo a l'estudiant:

.....Constança Maria Sanchez.....

a poder enregistrar i recollir dades sobre la/les següent/s activitat/s:

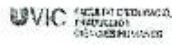
.....Entrevista.....

Amb la única finalitat de la recollida i tractament de les dades per la realització del Treball Final de Grau de l'estudiant que forma part de la Facultat d'Educació, Traducció i Ciències Humanes de la Universitat de Vic – Universitat Central de Catalunya.

Signatura:

Santa Coloma de Gramenet, 06 de Abril de 2022

AUTORITZACIÓ

Jc. BELÉN SACA amb DNI/NIE núm^{****} 3997

(només cal omplir les quatre darreres xifres del DNI). E si sube o cal quins baltes)

com a mestra tutora del grup autoritzo a l'estudiant:

..... Nerea Sánchez

a poder registrar i recollir dades sobre la/les següent/s activitat/s:

..... Observacions

Amb la única finalitat de la recollida i tractament de les dades per la realització del Treball Final de Grau de l'estudiant que forma part de la Facultat d'Educació, Traducció i Ciències Humanes de la Universitat de Vic – Universitat Central de Catalunya.

Signatura:

Santa Coloma de Gramenet, 05.....de.....Març.....de 2022

5. Categories d'anàlisi i discussió de les dades obtingudes

CATEGORIA 1: Tipologia de les emocions.

CATEGORIA 2: La importància de l'educació emocional.

CATEGORIA 3: Aspectes organitzatius: l'espai i el temps.

CATEGORIA 4: El rol de l'adult.

6. Conte representat amb titelles a la primera sessió

“Un camaleó de cinc colors”

Vet aquí una vegada, a un dels boscos tropicals de l'Àfrica, hi vivia un grup de camaleons molt animats, que sempre s'ho passaven d'allò més bé amb la companyia dels amics. Tot el dia jugaven, cantaven, saltaven i es feien moltes bromes i pessigolles mentre, sense adonar-se'n, omplien el bosc de colors. Els seus cors sempre sentien emocions diferents i, en un tancar i obrir d'ulls, els camaleons canviaven els seus colors.

Tots els camaleons podien divertir-se amb els seus colors però en Leo, que tenia molt mal geni, sempre era del mateix color i feia molt de temps que no s'apropava a ningú. Ell sempre deia:

-Leo: No vull que ningú em molesti! M'agrada estar sol! Qui voldria estar amb uns animals que no saps ni de quin color són!

Una nit, en Leo, en sentir un soroll es va despertar i va baixar del seu arbre per anar a exigir silenci.

-Leo: Quina ràbia! M'han fet baixar de l'arbre! Ara veuran!

En Leo estava enfadadíssim! I, amb molt mal geni ,va caminar fins al bassal on encara se sentia el soroll. Però quan es va acostar a l'aigua, va veure que ja no era ell i que el seu color havia canviat.

-Leo: Què m'està passant?- va cridar. Per què no tinc el color de sempre? Vull el meu color!

-Berni: Estàs enfadat! Respira i pensa en coses agradables! Funciona!- va contestar un camaleó que l'estava observant.

En Leo creia que estava sol i, de l'ensurt, van començar a tremolar-li la cua. En tornar a mirar el bassal...

-Leo: Aaaaahh! Un altre cop!, Ara sóc blau!- Va cridar espantadíssim.

-Berni: T'has espantat! És el color de la por -li va contestar. Respira i pensa que no et pot passar res! Funciona!

En Leo estava molt enfadat perquè volia tornar al seu color de sempre. I va tornar el vermell.

-Leo: Però com pot ser? Jo sempre estic enfadat i no tinc aquest color.

-Berni: Doncs estaves equivocat. Mai has estat enfadat. En Leo cada cop se sentia més petit i estrany. Dels seus ulls van començar a caure llàgrimes i el seu color de sempre va tornar.

-Berni: Ara estàs trist! Aquest és el color de la tristesa.- li va dir. Per què estàs trist?

-Leo: No ho sé. Fa tant de temps que em sento així, que he oblidat el motiu.

-Berni: Doncs, pensa quan t'has adonat que estàs trist?

-Leo: Quan t'he conegut. Això vol dir que estava trist per estar sol? Però si jo volia?

-Berni: Estàs segur? És més fàcil creure que vols estar sol, que sentir que els altres no volen estar amb tu.

En Leo, va adonar-se'n que sempre havia tingut molt mal geni amb els altres i va decidir començar a canviar.

En escoltar-lo, en Berni, va córrer la veu i tots els camaleons es van unir per anar a visitar-lo.

En pujar al seu arbre i veure'l diferent, tots van cridar: Hola Leo! Venim a veure't! Aleshores, en Leo va posar-se de color verd.

-Berni: No t'espantis Leo! Aquest és el color de que t'has sorprès. Hem vingut a preguntar-te si volies baixar a jugar amb nosaltres i ser el nostre amic.

En sentir la paraula amic, tots els camaleons van tornar-se de color groc i a les seves cares va aparèixer un gran somriure. Aleshores leo va dir:

-Leo: A veure si ho endevino, aquest és el color de l'alegria, oi?- va dir rient.

En Leo, per primer cop, es va sentir estimat i va deixar de preocupar-se pels colors que tenia. Ja no estava sol i, des d'aleshores, passava més temps amb els amics. Ara li agradava canviar de color com els altres i, tot i que sempre estava content, va aprendre que a vegades es pot sentir la tristesa, la por, la sorpresa, etc. Tots sentien totes les emocions i no passava res, ja que amb el temps, pensant en coses agradables, es trobava la manera de tornar a ser feliç.